Fugle i Danmark 1988
Årsrapport over observationer

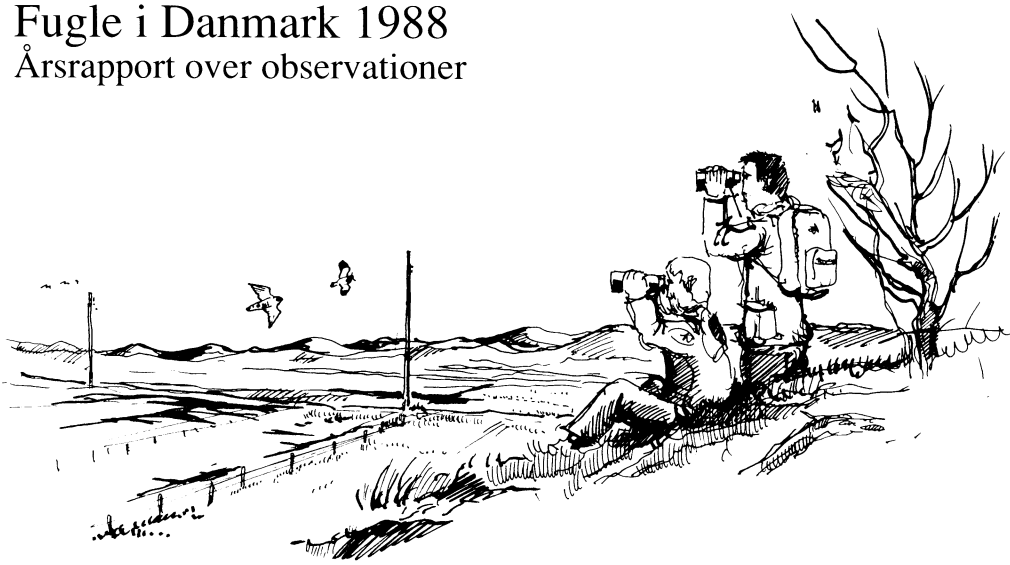

Redigeret af RENÉ CHRISTENSEN, MAJ MUNK, HENRIK SKOV og JAN SMIDT

(With a summary in English: The Danish Bird Report 1988)

Meddelelse nr 14 fra Rapportgruppen

Det følgende er en landsdækkende oversigt over en række fuglearters forekomst i 1988. Oversigten er hovedsageligt baseret på observationer, indsamlet og sammenstillet i amtslige lokalrapporter. Af vigtige karakteristika ved 1988 bør fremhæves en meget mild januar og februar, en længere periode med varmt vejr i maj, og en høj frekvens af lavtryk i september og primo oktober.

Den milde vinter gav mange overvintrende andefugle og vadefugle. Flere småfuglearter nød også godt af det milde vejr, således gik Fuglekonge, Gærdesmutte og Rødhals frem på sommerens ynglefugletælling. Det stabile højtryksvejr i maj bevirkede massivt rovfugle- og småfugletræk over hele landet, med relativt mange "sydøstarter". I særdeleshed var observationerne af adskillige rovfuglearter overvældende, f.eks. havde Skagen de højeste dagstotaler nogensinde for Lærkefalk, Aftenfalk og Hedehøg.

Efteråret 1988 var karakteriseret ved massive forekomster af adskillige havfuglearter. Stor Stormsvale og Lille Kjove havde deres hidtil største forekomst i Danmark; Lille Kjove i form af en historisk invasion af hundreder af fugle langs vestkysten.

Indledning

Årsrapporten 1988 indeholder en oversigt over 118 fuglearters forekomst i Danmark. Rapporten summerer såvel de systematiske observationer fra trækstede og fuglestationer, som de mange tusinde iagttagelser af mere tilfældig karakter. En del af arterne kan karakteriseres som subrariteter og i enkelte tilfælde sjældne arter, der ikke er omfattet af Sjældenhedsudvalgets liste (Olsen 1986). Grupperne lommer, lappedykkere, Sule, stormfugle, rovfugle, vadefugle, kjover, måger, alkefugle og adskillige såkaldte invasionsarter blandt småfuglene udgør en vigtig del af artslisten. Et fællestræk er, at de ikke er genstand for en regelmæssig og systematisk overvågning. En sammenstilling af materialet fra lokalrapporter og fuglestationsjournaler er den eneste mulighed for at give et billede af disse arters forekomst i Danmark, og til vurdering af deres overvågningsbehov.

Rapportgruppen (1986) gav den første samlede præsentation af de udvalgte fuglearters optræden for 1978 og 1979. Årsrapporter for perioden 1980-1987 er under forberedelse.

Forfattere til de enkelte artsgrupper har været Kim Biledgård (vadefugle), Lasse Braae og Maj Munk (spurvefugle), Morten Christensen (lommer, lappedykkere, Trane, hønsefugle, vandhøns), Hans Christophersen (rovfugle), Ivan Olsen (Rørdrum, storke, Flamingo, ænder), Jens Skovgård Pedersen og Peter Lange (stormfugle, Sule, kjover-alkefugle), Jan Smidt (duer-spætter) og Jan Smidt og Maj Munk (Pibesvane og gæs).

Materiale

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer blev udført ved Skagen (Skagen lokalgruppe), Blåvand (Blåvand Fuglestation, efteråret), Vejlerne (Skov- og Naturstyrelsen), Tipperne (Skov- og Naturstyrelsen), Langli/Skallingen (Skov- og Naturstyrelsen), Vorsø (Skov- og Naturstyrelsen), Gilleleje (Gilleleje lokalgruppe, forår), Rørvig (Rørvig lokalgruppe), Hellebæk (Hellebæk lokalgruppe), Stigsnæs (Stigsnæs lokalgruppe, efterår), Stevns (Stevns lokalgruppe, efterår), Gedser (Gedser lokalgruppe, efterår) og Christiansø (Skov- og Naturstyrelsen). Materiale fra disse stationer har været tilgængeligt for denne årsrapport.

To nye overvågningsaktiviteter fik i 1988 afgørende betydning for den tilgængelige viden om flere af de udvalgte arters forekomst. Det drejer sig om Måge-Ternegruppens overvågning af mågefuglenes samt andre kystnære arters ynglestatus og Havfuglegruppens kortlægning af de åbne havområders fuglefauna. Andre af DOFs arbejdsgruppers resultater har stået til rådighed for Rapportgruppen. Her skal Fugleregistreringsgruppens resultater fra yngle- og vinterfugletællingerne fremhæves.

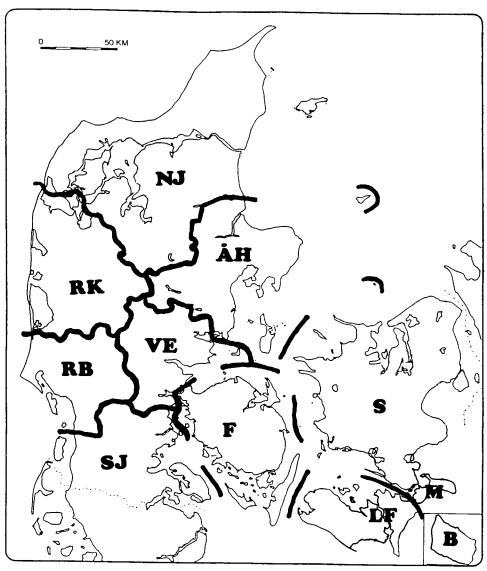

Regionsinddeling anvendt i denne artikel.
Geographical regions of Denmark used in this report.

Det øvrige materiale er blevet sammenstillet fra de 11 landsdækkende lokalrapporter: Fugle og Dyr i Nordjylland 1988 (NJ), Fugleiagttagelser i Ringkøbing Amt 1988 (RK), Lokalrapporten Århus 1988 (ÅH), Fugle i Vejle Amt 1988 (VE), Lokalrapport Sønderjylland (SJ), Fugleiagttagelser i Fyns Amt (F), Fugle på Sjælland 1988 (S), og endnu ikke udkomne lokalrapporter fra Ribe Amt (RB), Møn (M), Lolland/Falster (LF) og Bornholm (B). Det skal dog bemærkes, at materialet fra de fire sidstnævnte rapporter ikke var fuldstændigt.

Vejret i 1988 og dets indflydelse på fuglenes forekomst

I januar og februar var vejret styret af lavtrykspassager fra Atlanterhavet. Hyppigheden af blæsevejr var den højeste i hele året. Vindretningen var udpræget sydvest med høje temperaturer og, især i januar, store mængder af regn. Snedække forekom sjældent, og isdannelser i hav- og fjordområder registreredes stort set ikke. Antallet af Bjergand *Aythya marila*, Havlit *Clangula hyemalis* og Stor Skallesluger *Mergus merganser* var lavere end i isvinteren 1987 (Laursen et al. 1988). Derimod forekom Troldand *Aythya fuligula*, Sortand *Melanitta nigra*, Fløjlsand *Melanitta fusca* og Ederfugl *Somateria mollissima* talrigt i deres vinterområder (Skov et al. 1988, Laursen et al. 1988). Den ekstraordinært milde vinter resulterede i, at forholdsvis mange vadefugle, svaner og svømmeænder overvintrede. Punktoptællingerne af ynglefugle viste desuden signifikante fremgange for Fuglekonge *Regulus regulus*, Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes* og Rødhals *Erithacus rubecula*, hvilket må forklares med den milde vinter (Jacobsen 1989).

I marts trængte køligere luftmasser ned over det sydlige Skandinavien, og marts blev den koldeste måned i 1988 med udbredt nattefrost.

Omkring månedsskiftet til april nåede temperaturen 10°, der holdt sig frem til d. 9. Dette medførte tidlig ankomst at apriltrækkere som Stenpikker *Oenanthe oenanthe*, Landsvale *Hirundo rustica* og Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus* over hele landet. Resten af måneden blev omskiftelig og

blæsende fra vestlige og nordlige retninger, med lav trækaktivitet blandt landfuglene. Varm luft fra kontinentet gav sommervarme omkring den 20. Den 21. pressede et lavtryk et kortvarigt stormvejr ind fra nordvest.

I starten af maj var vejret køligt for årstiden. En række svage fronter afløstes d. 5. af et højtryk over Sydskandinavien, der stabiliseredes og forstærkedes frem til den 17. Temperaturen lå i starten omkring 15°C, men nåede senere over 20°C. Østlige og sydøstlige vinde var helt dominerende i denne periode, hvor et kraftigt træk af småfugle og rovfugle blev iagttaget. Skagen noterede således det største antal rovfugle nogensinde for stort set alle typiske majtrækkere, f.eks. Aftenfalk *Falco vespertinus*, Lærkefalk *Falco subbuteo* og Hedehøg *Circus pygargus*. Ualmindelige arter dukkede også op i relativt store tal; f.eks. Lundsanger *Phylloscopus trochiloides* og Karmindompap *Carpodacus erythrinus*. Den 17.-18. trængte koldere luft ned over landet fra nordvest, og trækket stoppede. I dagene efter passerede flere tørre koldfronter og senere en regnrig frontbølge fra syd, efterfulgt af koldt vejr, der bl.a. gav frost i flere egne natten til d. 22. Vejret skiftede atter og omkring den 27. strømmede varm luft op fra sydøst og bevirkede en mindre trækbølge.

Juni startede køligt, men fra 6.-10. blev det over 25° med solrigt vejr fra kontinentet. Frem til den sidste tredjedel af måneden var vejret stadig solrigt med en tør og halvkold vind fra Norskehavet. Resten af juni og hele juli var vejret ustadigt – udpræget bygevejr dominerede, men med undtagelse af den sidste uge af juli var vejret dog forholdsvis varmt.

Ustadigt og regnfuldt vejr fra sydvest dominerede i august og september. Dog faldt der mindre regn i de østlige dele af landet. Især i september var hyppigheden af kraftige vestlige vinde høj i forbindelse med passager af omfattende lavtryk (ca 3 gange det normale). En række havfuglearter optrådte almindeligt på træk langs kysterne, f.eks. Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*, Stor Stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*, Sabinemåge *Larus sabini* og alle kjoverne. Stabilt vejr med højt tryk forekom i perioden 6.-11. sept.

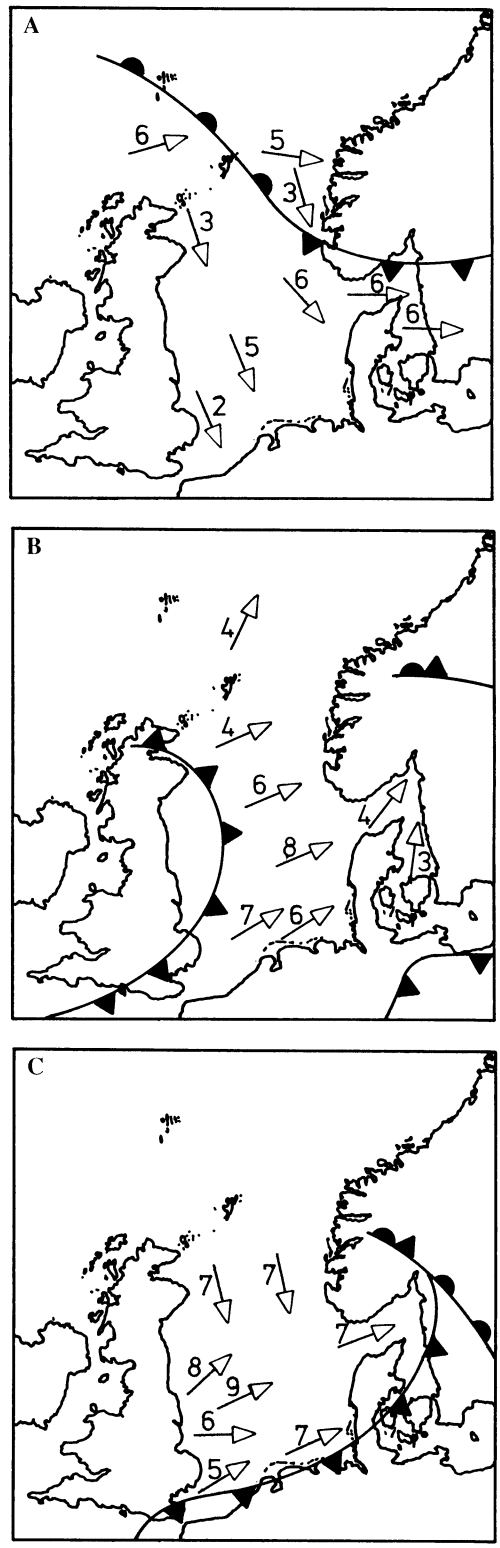

Vejrkort for A) 19/9 (bl.a. Sule og Mallemuk). B) 28/9 (dagen før masseforekomst af en række stormfuglearter). C) 9/10 (dagen før Lille Stormsvale kulminerede). Pilene angiver vindretning, og tallene er vindstyrke i Beaufort. Efter DMI.

Foto: Lone Eg Nissen.

De første 5-6 dage af oktober var vejret varmt, tørt og solrigt med overvejende sydvestlig vind. Dette vejr udløste et massivt landfugletræk. I de følgende dage bevægede et kraftigt frontområde med stormstyrke sig over landet fra syd. I den kraftige søndenvind var de typiske "stormfugle" fåtallige. D. 10.-11. var det atter stabilt, dog blev det d. 12. regnfuldt og blæsende fra øst, med store antal af Bramgås *Branta leucopsis* og Trane *Grus grus* over Østdanmark. De følgende 10 dage domineredes af rolige vindforhold og tåge. På Chr.Ø bevirkede dette vejrlig et meget stort tiltræk af landfugle, bl.a. Skovhornugle *Asio otus*, Rødhals, Fuglekonge og Sangdrossel *Turdus philomelos*. D. 24. trængte kold og tør luft ned over landet fra nord med megen sol og udbredt nattefrost. Den 28. passerede en stærk koldfront med stormende vestlig kuling. Det efterfølgende vejr var koldt og snefuldt.

November måned var overvejende tør, med nattefrost og sol over det normale. Vindene kom gennemgående fra vest og nord. Et meget kraftigt lavtryk passerede landet d. 28.-29. med vindstød af stormstyrke.

I den første halvdel af december rådede en blanding af køligt og fugtigt vejr i forbindelse med et østgående lavtryk. I anden halvdel af december bragte meget dybe lavtryk over Nordatlanten blæsende sydvestvejr med høje temperaturer ind over det sydlige Skandinavien.

Artsgennemgang

Rødstrubet Lom *Gavia stellata*
Sortstrubet Lom *Gavia arctica*

Ornis Consult's havkortlægning viste, at der i vinteren og foråret 1988 forekom et stort antal lommer i danske farvande (Danielsen et al. i trykken). Maks. 7500 estimeredes overvintrende vest for Vadehavet og op til 1000 i Kattegat. Artsfordelingen i Vadehavet var i februar 54% Rødstrubede og 46% Sortstrubede, mens der i Kattegat var 64% Sortstrubede og 36% Rødstrubede. I april lå 30000 lommer ud for Vadehavet, en tredjedel Rødstrubede. Medio maj lå min. 10000 lommer, primært Rødstrubede, langs den nordlige Vestkyst og i Jammerbugt (NJ). Dette gav et meget fint forårstræk i Nordjylland; 18700 lommer trak ved Skagen (NJ), heraf kunne 6593 bestemmes til art, og heraf var 91% Rødstrubet Lom. Langs den nordlige vestkyst af Jylland blev artsfordelingen blandt trækkende fugle 85% Rødstrubet og 15% Sortstrubet, dvs. samme fordeling som tidligere år. Forårstrækket i Nordjylland faldt i tre toppe: 2/4, 21-23/4 og 13-16/5. Ved Skagen (NJ) iagttoges 15-16/5 2350 fugle og ved Ørhage (NJ) sås 13-16/5 5000, bl.a. nordjysk rekord 15/5 med 2487 trk. fugle. Artsfordelingen i Østersøen kan illustreres ved, at ud af 122 rst. lommer ved Møn var kun én Rødstrubet. 480 fugle fra Bornholm viser 80% Sortstrubet. Ligesom tidligere år var der i 1988 en del oversomrende Sortstrubede Lommer

ved Møn, primært fugle i ikke-yngledragt, med maks. 19 fugle ult. august.

Efteråret gav godt 10 100 fugle med kulmination ved Blåvandshuk, Skagen og Nordsjælland i månedsskiftet sep./okt. Sjælland havde et fint efterår med 2550 fugle, Nordjylland havde 3780, Blåvand 2900.

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*
Arten iagttoges hovedsageligt langs kysterne samt i større søer, specielt i Nordjylland og på Sjælland. Første halvårs 30 fugle observeredes jævnt fordelt i årets første fire måneder, uden en egentlig kulmination. Med. april blev der gjort et yngleforsøg i et Nordsjællandsk sødistrikt, hvor parret havde holdt til i godt 3 måneder. Yngleforsøget blev dog opgivet.

I jun./jul. blev enkelte oversomrende fugle set i Nordjylland og på Sjælland.

Efterårstrækket startede allerede med. aug. og kulminerede i oktober, hvor 55 fugle blev set, bl.a. Blåvand 21 trk. i perioden 7/10-2/11. Større ansamlinger okt./nov. med op til 7 fugle i Nors Sø (NJ) og 4 fugle i Furesøen (S).

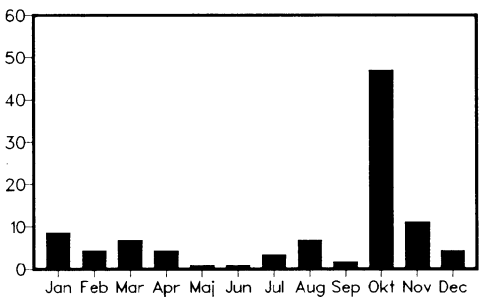

Tidsmæssig fordeling af Nordisk Lappedykker (månedsvise procenter, n=117).
Temporal distribution of Slavonian Grebe (pct occurrence per month, n=117).

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*
I modsætning til Nordisk Lappedykker ses meget få Sorthalsede Lappedykkere på direkte træk. I jan./feb. 4 fugle – bl.a. det første vinterfund fra Nordjylland. Fuglene ankom til ynglepladserne fra ult. marts til med. maj. Der er indberettet en ynglebestand på ca 190 par, heraf ca 106 par i Århus amt, hvor vigtigste lokalitet var Mossø og Julsø med ca. 90 par tilsammen. Herudover ca 17 par i Nordjylland, 35-40 par i Vestjylland og 27 par på Sjælland.

Forårstrækket uden for ynglelokaliteterne kulminerede i maj med 1-3 fugle mange steder, bortset fra Møn og Bornholm, hvor arten ikke blev iagttaget i 1988. I løbet af jul./aug. begyndte borttrækket fra ynglestederne og arten iagttoges da i større grad ved kysterne, hvor de sidste sås med. okt.

Mallemuk *Fulmarus glacialis*
Med næsten 30 000 Mallemukker blev 1988 nyt rekordår for arten. Langt hovedparten blev set ved den jyske vestkyst (96%). Forekomsten var ret koncentreret, 84% af fuglene sås i perioden 18/9 - 2/10, størsteparten af dem i september. Denne periode var præget af hårde vestlige vinde.

Tidspunktet for kulminationen gennem de senere år svinger mellem aug. og okt.; oftest falder den i sept. Den udløsende faktor for store Mallemukforekomster er uden tvivl lavtrykspassager.

I første halvår var der kun små og spredte observationer, dog to store dage fra Vestkysten: 6/5 210 NV Skagen (NJ), og 5/6 600 fouragerende nær kutter ved Hanstholm (NJ). Kortlægning på havet har vist, at der kan være mange fouragerende Mallemukker i den danske del af Nordsøen hele sommeren, specielt Skagerrak, således estimeredes i aug. 1988 150 000 (Havfuglegruppen).

En spændende observation var en fugl 18/6 i Ridekolonien på Bulbjerg (NJ).

Bortset fra en mindre kulmination i starten af aug., 17/8 780 NV Skagen, observeredes hovedparten af fuglene i perioden 18/9 - 2/10, heraf 20 439 i perioden 18-22/9, med 18/9: 1687 NV Skagen, 2517 V Roshage (NJ) og 220 V Gilleleje (S); 19/9: 6441 N Blåvand (RB). I nov. og dec. kun få og spredte fund, trods en stor bestand i Skagerrak (Havfuglegruppen).

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*
Med 263 fugle blev 1988 det næstbedste år i 80erne – kun overgået af 454 eks. 1984. Som vanligt blev flertallet af fuglene set ved den jyske vestkyst (i alt 171). Resten fordelte sig med 88 fugle ved Sjælland og 4 fra Østjylland.

De første fugle blev observeret i forbindelse med blæst fra SV og V. 30 fugle registreredes frem til 18/9, hvor vinden gik i vest og tiltog til kuling. Derefter, mellem 18/9 og 30/9, blev i alt 192 fugle (73% af årets forekomst) observeret. De største dage var 19/9, hvor Lyngvig (RK) havde 18 N og

Blåvand 3 S og 33 N, og 25/9, hvor der ved Gilleleje (S) noteredes 36 V. Samme dag toppede forekomsten også ved den svenske vestkyst, hvor der i perioden 18/9 - 10/10 sås 120 (Hirschfeld 1989). Da okt. måned blev præget af østenvind, blev der kun set 26 fugle. I denne måned topper arten ellers i de skandinaviske farvande (J. S. Pedersen 1989).

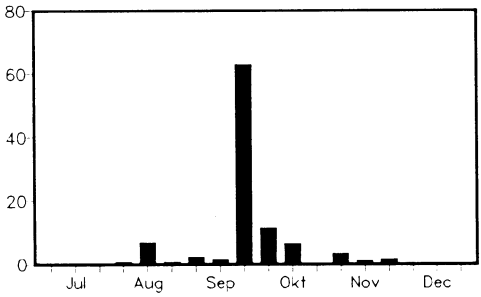

Procentvis fordeling af Sodfarvet Skråpe (10-dagesperioder, n=262).
Temporal distribution of Sooty Shearwaters (pct occurrence in 10-day periods, n=262).

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*
Med 45 fugle må 1988 betegnes som et normalt år. Almindelig Skråpes forekomst kulminerer tidligere end Sodfarvet Skråpes – normalt i august (J. S. Pedersen 1989). Årets fugle blev alle iagttaget ved Vestkysten.

De første fugle iagttoges 29-30/7 i forbindelse med efterårets første vestenkuling. 30/7 blev der set 4 ved Lyngvig (RK) og 2 ved Ørhage (NJ). Herefter sås 16 fugle i aug. og 15 i en periode med vestlig kuling 18-28/9. Sidste fugl var usædvanlig sen, 27/12 ved Blåvand (RB).

Lille Stormsvale *Hydrobates pelagicus*
I lighed med Stor Stormsvale var der en stor forekomst af Lille Stormsvale i 1988, i alt 35 fugle, alle ved den jyske vestkyst. De tre første fugle blev set 18/9, 26/9 og 1/10 i forbindelse med kuling fra vest. Herefter gik vinden om i SSØ indtil 7/10, hvor det igen blæste op fra vest. De næste 4 dage (7-10/10) noteredes i alt 32 med kulmination 10/10, hvor Tranum Strand (NJ) havde 17 og Lild (NJ) 6. Dagen før blev der set store antal ved de engelske kyster, således 300 ved Hopes Nose (Dawson et al. 1989).

Stor Stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*
Med 310 fugle blev 1988 et rekordår efter det hidtidige rekordår 1987, hvor der registreredes 297 eks. Kendetegnende for forekomsten de to år er, at sept. måned (i 1988 især sidste halvdel) prægedes af flere sammenhængende dage med kraftig vestenvind. Det er påfaldende, at kulminationen skete på et tidspunkt, hvor arten normalt ikke har forladt de NØ-atlantiske ynglepladser. Store forekomster i september kan dreje sig om den Nordamerikanske population, hvis træktid ligger tidligere end den NØ-atlantiske (Nøhr 1980).

Første store trækdag var 25/9, hvor Henne Strand (RB) havde 27 og Blåvand (RB) 6. 29/9 havde Blåvand 55 og Lakolk (RB) 43. Herefter iagttoges ingen før 8/10, hvor arten registreredes på 6 lokaliteter, bl.a. 33 ved Blåvand. 8-10/10 registreredes i alt 114. 10/10 sås 41 på den svenske vestkyst (Tyrberg 1989). Næsten alle danske fugle blev observeret ved den jyske vestkyst, hvor Blåvand dominerede med halvdelen af alle årets fugle (149).

En usædvanlig observation skal nævnes: 15/9 1 Heden v. Lodbjerg Fyr (NJ).

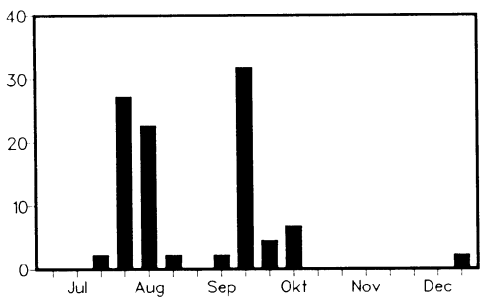

Procentvis fordeling af Almindelig Skråpe (10-dagesperioder, n=45).
Temporal distribution of Manx Shearwaters (pct occurrence in 10-day periods, n=45).

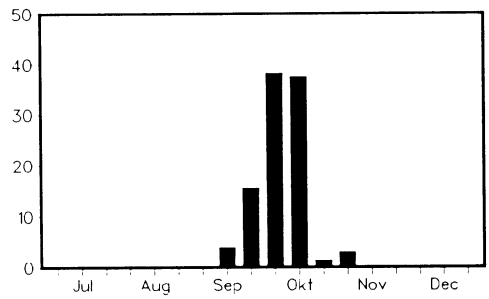

Procentvis fordeling af Stor Stormsvale (10-dagesperioder, n=310).
Temporal distribution of Leach's Storm Petrels (pct occurrence in 10-day periods, n=310).

Fiskende Suler. Foto: Knud Pedersen.

Sule *Sula bassana*

1988 blev med i alt 14687 det næstbedste år nogensinde, kun overgået af 1984.

Størstedelen af Sulerne blev set om efteråret, med kulmination i forbindelse med lavtrykspassager sidst i september. Næsten alle fuglene sås langs den jyske vestkyst og omkring Nordjylland (98%), de øvrige fugle var alle fra Kattegat, undtagen én på Christiansø 23/4.

Kulminationen i efteråret faldt i september med følgende større dage: 18/9 225 V Roshage (NJ) og 24/9 554 trk. Vejlby Klit (RK).

Mønsteret var typisk, med mange fugle langs Vestkysten under storme, og mange fugle ved Skagen og Nordsjælland lige efter.

Suler i Danmark 1980-88.
Gannets in Denmark 1980-88.

År	Antal
1980	1319
1981	1139
1982	3828
1983	11425
1984	20441
1985	8989
1986	8194
1987	10043
1988	14687

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Der er registreret i alt ca 80 forskellige fugle. Rørdrummen blev set/hørt i alle årets måneder, men hyppigst i mar.-jun. Landets vigtigste yngleområde er Vejlerne, hvor den kraftige udvidelse af rørskovens areal, samt færre kreaturer på Bygholm Engen, har haft en gunstig indflydelse på bestanden af ynglefugle. Den har været jævnt stigende siden 1979 (med 3 par), til en stabilisering på 30 paukende hanner i 1986 (FFDN 1989). Øst for Storebælt var højeste antal 6 paukende i Maribosøerne i perioden feb. - jun.

Ynglepar af Rørdrum i Danmark 1988.
Breeding Bitterns in Denmark 1988.

Region *Area*	Ynglepar *Breeding pairs*
NJ	30
RK	8-10
RB	4
LF	6

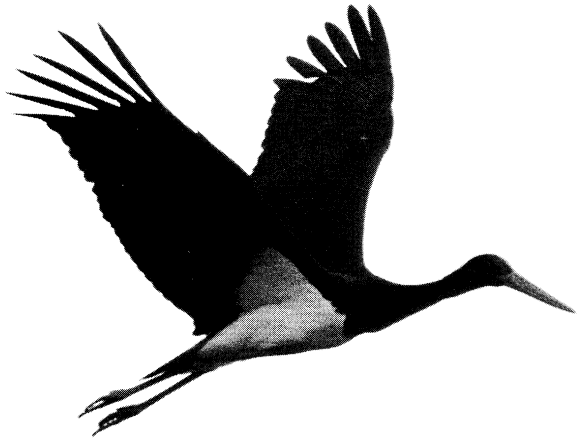

Sort Stork. Foto: Knud Pedersen.

Sort Stork *Ciconia nigra*
Årets forekomst var på min. 28 fugle, der hovedsageligt blev set ved trækksteder i landets vestlige del. Årets fine resultat overstiger den normale forekomst på 10-20 fugle. Også fra Sverige meldtes om et af de bedste år for arten med 25 fugle, på niveau med 1975 og 1981 (Tyrberg 1989).

Fra foråret registreredes min. 23 trk. med kulmination 24/5-9/6 (14); flest fra Nordjylland med min. 13 29/4-3/7. Fra Østdanmark kun to observationer. Forårets første og sidste fugle var 8/4 Langeland (F) og 3/7 Skagen (NJ). Som sædvanlig væsentligt færre observationer fra efteråret med min. 6-8 fugle i perioden 14/8-2/9, hvilket er normalt. Flest fra Århus Amt med 4-6.

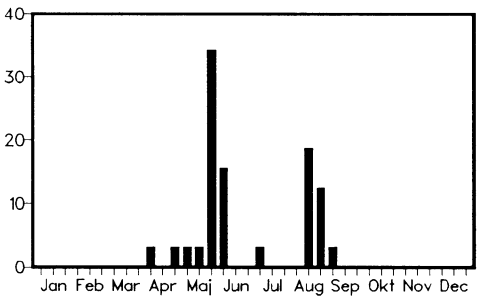

Procentvis fordeling af Sort Stork (10-dagesperioder, n=32).
Temporal distribution of Black Stork (pct occurrence in 10-day periods, n=32).

Hvid Stork *Ciconia ciconia*
På trods af det lune forår og den milde sommer meldtes der om tilbagegang for de danske ynglefugle, der i 1988 kun talte 10 par, 2 enlige fugle og i alt 23 flyvedygtige unger. Dette skal ses i forhold til 1987 med 12 par, 3 enlige fugle og i alt 27 flyvedygtige unger. Til gengæld havde de nordjyske Storke et godt år, hvor 2 par fik 9 unger på vingerne, hvilket ikke er set siden 1978.

Majoriteten af fuglene (i alt 240) er set i apr. - aug. Udover Randersfuglen Julius, der også i 1988 overvintrede, blev forårets første fugle set 2/3 1 Ansager (RB) og 22/3 1 Hirtshals (NJ). Ynglefuglene ankom til redestederne pri. - med. apr., hvorimod de sommergæstende Storke hovedsageligt blev set i maj - jun. Forårets største flokke var 7 Frejlev (LF) 7/4, 12 Lemvig (RK) ult. maj, 9 Ørting (ÅH) 1/6 og 21 Barrit (VE) 2/6.

Fra efteråret meldtes om en flok på Sjælland 2/9, 10 trk. Isefjorden, hvilket er uhørt mange så sent. En efternøler blev set 2/10 Rønne (B); desuden en vinterobservation i perioden 4-11/12 Rødby Fjord (LF).

Flamingo *Phoenicopterus ruber*
Chileflamingo *P. r. chilensis* er den race som forekommer hyppigst i Danmark. Iagttagelser af disse fugle er med sikkerhed undslupne fangenskabsfugle, idet nærmeste yngleplads er i Sydamerika. Den europæiske race *P. r. roseus* holdes også i fangenskab flere steder. Nærmeste yngleplads er i Sydfrankrig, så muligheden for spontane fore-

komster kan ikke udelukkes; forskellen i den tidsmæssige fordeling hos de to underarter er tankevækkende.

Chileflamingo *P. r. chilensis*
Observationer af i alt 8-9 fugle i perioden med. mar. - ult. okt.: Nordjylland pri. sep. 1, Ringkøbing pri. maj - ult. okt. 6-7 og Møn med. mar. 1. Derudover blev 5 ikke racebestemte fugle set: 1 Mariager Fjord (ÅH) aug. - sep., 3 Ballum Forland (SJ) 27/7 og 1 Salbækvig (S) 30/10.

Europæisk Flamingo *P. r. roseus*
Kun fund fra efteråret i perioden pri. aug. - ult. okt., alle i Nordjylland (i alt 4-5 fugle).

Pibesvane *Cygnus columbianus*
Nordjylland melder om rekordforekomster med 544 Ulvedybet 28/1, 108 Agger Tange 26/3 og 188 Års i perioden 27/3-3/4. Resten af landet synes at have haft mere normale antal med maks. 34 i jan. - feb. på Sjælland, 53 Gejlå-Bjerndrupengene (SJ) 30/1 og 43 Henninge Nor (F) 26/3.

Forårstrækket kulminerede pri. april med 208 trk. ved Voerså 1/4 og 80 trk. NØ ved Ølsemagle Revle (S) 3/4.

Efterårstrækket toppede ult. okt. med 219 Agger Tange 21/10 samt 310 Kongelundsstranden (S) 24/10. Derefter blev de fleste fugle set i Nordjylland med 320 Ulvedybet 2/11, 791 Vejlerne 4/11, 300-400 i dec. i Lønnerup, 250 Bygholm og som sidste obs. 147 Vejlerne 31/12.

Sædgås *Anser fabalis*
Den danske vinterbestand af Sædgæs kan opdeles i to grupper, en nordvestjysk og en østdansk (Madsen 1986).

Pga. den milde vinter 1987/88 forblev størstedelen af de gæs, der normalt raster i Østdanmark, i Sydsverige. De største flokke observeret på Sjælland var som følger: 1100 Saltbækvig 16/1; 1775, 2185 og 2611 til overnatning hhv. 24/1, 14/2 og 14/3, alle Holmegårds Mose. I januar blev der registreret 640 gæs i Nakskov Fjord (Den Danske Gåsearbejdsgruppe pers. medd.). Fyn meldte om ca 400 Sædgæs i januar med maks. 260 Wedellsborg 15/1.

Nordjylland havde i januar ikke de store antal Sædgæs (maks. 896 Vejlerne 28/1). Dog blev der registreret et rekordstort antal gæs i foråret med 787 Lille Vildmose 11/3, 1000 Tofte Sø 26/3 og 1350 Vejlerne 14/3.

I andet halvår af 1988 meldes om normale forekomster. De største ansamlinger sås ved Saltbækvig (S) med 1000 7/12 og ved Gavnø (S) 1100 12/12.

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*
Kortnæbbet Gås ses i Danmark hovedsageligt langs den jyske vestkyst. I 1. halvår af 1988 sås mange gæs med flg. maks.-tal: 8500 Vest Stadil Fjord (RK) 16/1; 12510 Tipperne (RK) 17/1 (hvilket var omkring halvdelen af Svalbardbestanden);

Pibesvaner. Foto: Erik Thomsen.

7304 Ballum (SJ) 12/3; 2940 Vejlerne (NJ) 23/4 og 2360 Vest Stadil Fjord 7/5.

Om efteråret meldes om flg. større flokke: 3423 Vejlerne (NJ) 21/9, 1500 S Lyngby (NJ) 21/9, 2810 Tipperne (RK) 1/11 og 3780 Tipperne 31/12. Desuden foreligger der en usædvanlig trækobservation af 175 SV Tunø (ÅH) 16/10.

Blisgås *Anser albifrons*

De største flokke i 1. halvår af 1988 blev set på rastepladserne Gyldenstens Enge (F) (9/1-23/3 50-80) og Wedellsborg (F) (15/1 40). Desuden blev der i perioden 28/1-19/3 set 48-98 fugle ved Ballum Sluse (SJ), og 28/5 100 Sundet (fra Bro til Mår Odde) (F), hvilket var en sen observation.

Andet halvår af 1988 havde kun rastende Blisgæs ved Gyldensten (27/10-18/12 55-80 fugle). Dog er der meldt om flg. større flokke af trækkende fugle: 12/10 50 SV Anholt (ÅH); 17/10 70 V Egedgård (F); 18/10 80 SV samt 20/10 108, begge Kongelunden (S).

Antallet af Blisgæs på de fynske rastepladser synes at være vigende, idet der på rastepladserne Wedellsborg og Gyldensten kun blev observeret omkring 100 Blisgæs i 1988 mod 300-400 i begyndelsen af 1980erne (Den Danske Gåsearbejdsgruppe pers. medd.). Ballum Sluse synes at være ny rasteplads.

Canadagås *Branta canadensis*

1988 var et helt normalt år for Canadagås i Danmark. Den blev især set i vinterhalvåret på den sydlige del af Sjælland, Falster og Møn, dog i mindre antal end i isvintre. Største forekomster var 700 rst. Ulvshale (M) 21/3, 800 rst. på mark vest for Vejlø By (S) 27/11, og 1300 rst. Enø/Dybsø (S) 28/12. Der blev ikke rapporteret om yngel i 1988.

Bramgås *Branta leucopsis*

1988 var et godt år for Bramgæs i Danmark. Foråret var normalt med kulmination i april, med maks. 2670 trk. øst ved Hellebæk (S) 15/4. Forårsforekomsten var som normalt størst i den østlige del af landet.

Efterårstrækket derimod var rekordstort med tydelig kulmination i dagene 16/10-22/10. Grunden til de mange Bramgæs skal formodentlig søges i en forskudt trækrute på grund af megen østenvind i oktober. Trækket 16/10 kan følges nøje: 13 320 SV-V Skånes østkyst (Cherrug et al. 1989), i alt 16 886 Sjælland (maks. 3130 Ø Rørvig og 3849 Ø Køge Havn), derefter rammer fuglene Samsø (ÅH): 1439 VSV på 2 timer. I Midtjylland blev mange flokke set, bl.a. 355 SV Gylling Næs (ÅH), 355 VSV Kongsø Hede (VE) og 394 S Blåvand (RB).

Store rastantal i Vadehavet indtraf først i ult. oktober - med. november (24/10 2300 Magisterkog,

Bramgås og Knortegæs. Foto: John Larsen.

25/10 3600 og 16/11 3400 Margrethekog). Det store træk gav mange rastende fugle rundt i landet de følgende dage.

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*
En del overvintrede i den milde vinter 1987-88. Forårstrækket kulminerede som normalt i slutningen af maj. De største dage var 29/5 og 30/5, hvor der blev iagttaget Knortegåsetræk i det meste af landet: 29/5 3575 Hesselholm (ÅH), 970 på tre lokaliteter i Vejle Amt, 2000 Sønderborg (SJ), 1600 Skælskør (S). På Møn, Lolland-Falster og Bornholm bemærkedes ikke træk denne dag. Enkelte meldtes oversomrende hist og her.

Antallet af Mørkbuget Knortegås i efteråret var højere end normalt, hvilket skyldtes god ynglesucces (40% juvenile) (J. Madsen pers. medd.). Den sene ankomst (ult. sep.) kan også sættes i forbindelse med den gode ynglesucces. Ligesom hos Bramgås var kulminationsperioden 16/10 - 22/10 med største dag 16/10, hvor der trak ca 14 700 over Sjælland (maks. 6816 trk. og 500 rst. Ølsemagle Revle). Ligesom for Bramgås iagttoges få i den allerøstligste del af landet; dog sås 3020 Gedser (LF) 15/10.

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*
Træffes i større antal stort set kun på de få jyske rastepladser. I den milde vinter 1987-88 forblev mange Lysbugede Knortegæs i landet. Således taltes 2250 Mariager Fjord (ÅH) 7/2. I Agerøområdet (NJ) toppede antallet i maj med 1800 fugle, og ved Nissum Fjord (RK) taltes 977 1/5. De sidste forårsfugle sås ult. maj, dog oversomrede 2 ved Jerup (NJ).

Efterårsankomst med. september med følgende større ansamlinger: 13/9 1325 Sønderho (RB), 17/9 1425-1725 mellem Fanø, Mandø og Forlandet (RB). Først i slutningen af oktober samledes gæssene ved Mariager Fjord: 22/10 2256 og 31/10 2940. Antallet faldt efterhånden, og ved årets slutning kunne tælles 880 (17/12).

Rustand *Tadorna ferruginea*
Arten holdes som prydfugl i mange parker. Observationer i Danmark og Sverige må med stor sikkerhed antages at være undslupne parkfugle, idet arten er korttrækker og ret fåtallig på de nærmeste ynglepladser i Rumænien og Grækenland (Hirschfeld & Ullman 1989). Årets forekomst blev på i alt 16 adulte fugle. Observationerne fra foråret fordelte sig på Østsjælland med 4 i perioden 27/3-12/6, Lolland 1 30/3, Vest- og Nordjylland 2 i perioden 28/4-14/5. Fra sommerperioden meldtes om 2 fugle fra Midt- og Sønderjylland, henholdsvis 27/6 og 31/7. Herudover blev der på en sønderjysk lokalitet set et par fra 22/4 til 30/6 med 11 unger 22/6 og 7 unger 30/6. Efteråret tegner sig for 4 fugle i alt. Derudover en vinterobservation 7/2 Kobbermølle Bugt (SJ).

Knarand *Anas strepera*
Overalt meldtes fortsat om fremgang for arten, og årets forekomst var på godt 800 fugle. Den milde vinter bevirkede, at flere Knarænder overvintrede i Tryggelev Nor (F).

Fra forårstrækket marts/april blev de fleste fugle set i Midt- og Østdanmark, og her blev største flok på 40 set Maden (F) 11/3; desuden 34 Tryggelev Nor (F) 18/4-30/6. I april blev der på Sjælland set i alt 39 fugle på 15 lokaliteter. Den samlede ynglebestand blev anslået til 150 par, hvor de vigtigste områder var Fyn med 35 par (især Langeland) og Lolland-Falster med 100 par. På efterårstrækket sås de fleste fugle i Vestdanmark. Største koncentrationer: Vejlerne (NJ) med 54 fugle i september og 78 i oktober.

Regional fordeling af Knarand.
Regional distribution of Gadwall.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
199	67	2	5	5	70	120	120	200	3	13

Atlingand *Anas querquedula*
Frasortering af formodede gengangere giver nedenstående månedsfordeling, som er inden for rammen af det normale. Forårets første observationer, og de eneste fra marts, var 1 Tryggelev Nor

Tidsmæssig fordeling af Atlingand.
Seasonal distribution of Garganey.

Region	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep
NJ	2	7	10	24	6	4	7
RK		12	20	10	6	4	1
RB							1
ÅH		2	5	5	3	2	
VE		6			3		
SJ		12	10	8	3	2	3
F	1	1	37	4		84	
S		20	29	18	24	24	5
LF		4	16	40	40	40	
M		4	9				1
B			3				
Total	3	68	139	109	85	160	18

(F) 13/3 og 2 Vejlerne (NJ) 25/3. Trækket startede først rigtigt primo april, med kulmination i maj (n=139). Efterårstrækket kulminerede i august (n=160). Største antal af trækkende blev observeret på Sydlangeland med 41 19/8. Fra september kun få observationer. Den 25/9 6 Aså (NJ), hvilket er sent for så mange. Sidste fugl blev set 30/9 Hovvig (S).

Rødhovedet And *Netta rufina*
Årets forekomst blev i alt 12 fugle med en kønsfordeling på 8 hanner, 2 hunner og 2 af ubekendt køn. Den tidsmæssige fordeling af forekomster både i Danmark og Sverige tyder på, at der langt overvejende er tale om spontane fugle (Hirschfeld & Ullman 1989). Fra foråret: 14/5 - 3/6 1 han Vesløs (NJ), 6/3 1 Vejlen Tåsinge (F) og 1/5 1 han Næstved (S). Herudover gjorde 2 par yngleforsøg på en nordsjællandsk lokalitet, hvilket blev observeret i perioden 30/3 - 31/8, men kun det ene par fik unger.

Efteråret tegnede sig for kun 4 fugle: 13/8 1 han Nørrestrand (VE), 2/10 1 han Gødstrup Sø (RK), 17/9 1 Fyn, og 15/10 - 20/11 1 han Nakskov Inderfjord (LF). Endelig blev der hele vinteren observeret en han i voldgravene omkring København (S).

Lille Skallesluger *Mergus albellus*
Med gengangere frasorteret blev årstotalen 621 fugle, hvilket må regnes for normalt i en mild vinter – i isvintre er vinterbestanden væsentligt større. Arten blev registreret talrigst i henholdsvis Nordjylland (n=102), Sønderjylland (n=88), Fyn (n=87) og Sjælland (n=262). Landets vigtigste lokalitet var Ishøj Strand (S) med 95 13/2 og 60 17/12. Mest bemærkelsesværdigt var 2 sommerfund fra henholdsvis Vejle Amt (1 hun 28/5) og Århus Amt (1 hun 13-19/6). Arten sås ret fåtalligt i april. Sidste forårsdatoer blev 15/4 Søndersø (S) og 28/4 1 Udbyover Sø (ÅH). I oktober begyndte de første fugle at dukke op, henholdsvis 15/10 1 Borreby Mose (S) og 16/10 1 Kvols (NJ). Ved Hammeren på Bornholm blev set 8 trk. 19-25/10.

Rovfugletrækket 1988
Forårstrækket blev som helhed meget fint, idet vejret var gunstigt gennem det meste af træktiden. Specielt i maj var vejret optimalt med varmt højtryksvejr fra sydøst. Sjældent, om nogensinde, er der konstateret et så markant forårstræk af rovfugle over Danmark. I denne trækbølge var det de typiske majtrækkere, der dominerede. Nævnes kan bl.a., at der ved Skagen ikke tidligere er set så mange Rørhøge, Hedehøge, Fiskeørne, Aftenfalke, Dværgfalke, Lærkefalke og Vandrefalke. Rørhøg er heller ikke tidligere registreret i så stort antal på Sjælland. Og ingen af de øvrige arter havde forekomster under middel. Endelig skal det bemærkes, at tallene fra Moesgaard og især Gjerrild bygger på en mangelfuld dækning.

Efterårstrækket blev landet over registreret i antal lidt over det normale for de fleste arter. Fra Sjælland var der således store tal for Rørhøg, Blå Kærhøg og Tårnfalk, mens både Sjælland og Langeland havde stort træk af både Spurvehøg og Musvåge. Især første halvdel af oktober gav med stabilt vejr rigtig mange trækkende fugle. Bemærkes må også Blåvand og specielt Sønderho på Fanø, hvor der blev registreret et overraskende markant træk af Dværg- og Tårnfalk samt Blå Kærhøg.

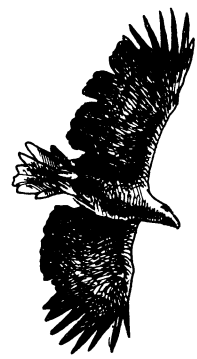

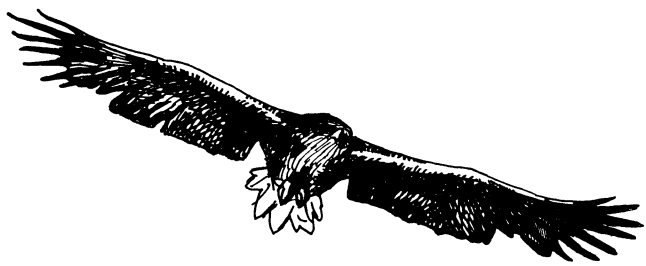

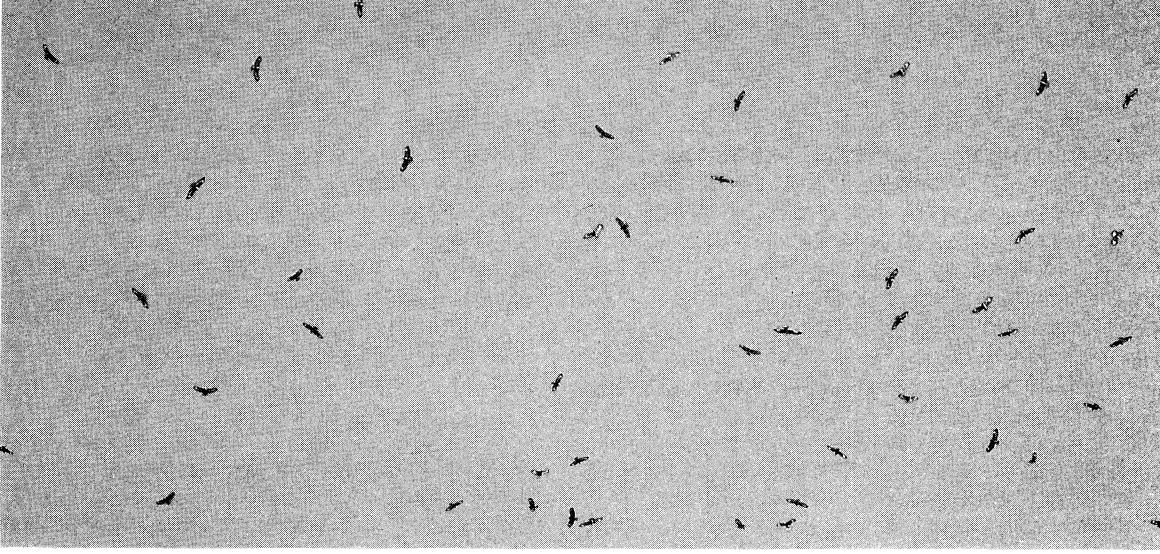

Musvågetrækket over Sjælland var stort i efteråret. Foto: Per Schiermacher Hansen.

Oversigt over forårstrækket (A) og efterårstrækket (B) af rovfugle for udvalgte lokaliteter.

A) Forår	Hellebæk	Skagen	Gjerrild	Moesgaard	Rørvig	Stevns	Gilleleje
Hvepsevåge	2360	2813	35	0	794	0	639
Sort Glente	6	19	0	0	2	0	3
Rød Glente	44	17	15	11	14	19	10
Havørn	0	7	0	0	0	0	0
Rørhøg	117	376	44	12	78	12	82
Blå Kærhøg	53	181	48	4	42	19	55
Hedehøg	2	30	0	0	7	0	1
Duehøg	17	26	12	6	22	7	23
Spurvehøg	1073	2908	791	191	880	395	2008
Musvåge	7062	1108	1282	669	3154	1741	3805
Fjeldvåge	383	950	15	9	439	33	466
Kongeørn	0	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	157	342	21	9	52	9	84
Tårnfalk	25	724	10	4	56	33	134
Aftenfalk	2	149	0	0	22	0	20
Dværgfalk	31	415	62	4	56	0	95
Lærkefalk	24	158	5	3	56	0	62
Vandrefalk	9	35	1	0	9	1	1

B) Efterår	Blåvand	Sønderho	Stevns	Hellebæk	Konge-lunden	Hylle-krog	Gedser	Lange-land	Stigsnæs
Hvepsevåge	0	27	3620	1494	409	1544	2709	2519	1164
Sort Glente	0	0	4	0	0	1	1	1	3
Rød Glente	1	1	217	10	10	21	67	143	83
Havørn	3	0	11	3	4	1	2	1	2
Rørhøg	30	78	269	62	35	28	108	359	117
Blå Kærhøg	68	131	193	139	104	7	86	300	77
Hedehøg	0	1	3	0	0	0	6	4	2
Duehøg	0	14	16	22	5	2	0	?	77
Spurvehøg	511	1426	6850	2192	1901	253	5917	6264	?
Musvåge	15	376	10359	12014	1576	914	2154	13405	9252
Fjeldvåge	8	287	532	139	113	20	4109	379	131
Kongeørn	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	4	11	110	111	40	18	93	84	25
Tårnfalk	294	395	300	76	78	14	257	500	68
Aftenfalk	0	1	0	2	0	0	0	2	27
Dværgfalk	153	240	131	2	7	7	80	254	32
Lærkefalk	0	3	11	2	7	4	7	?	6
Vandrefalk	8	9	5	1	0	0	4	11	8

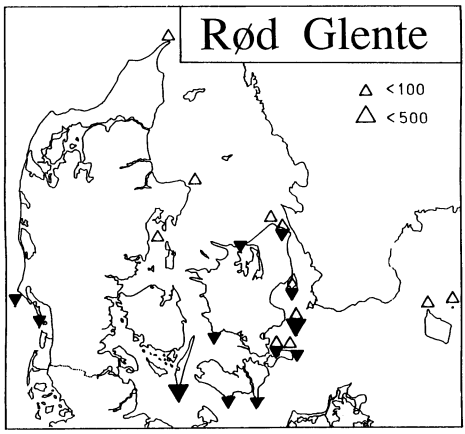

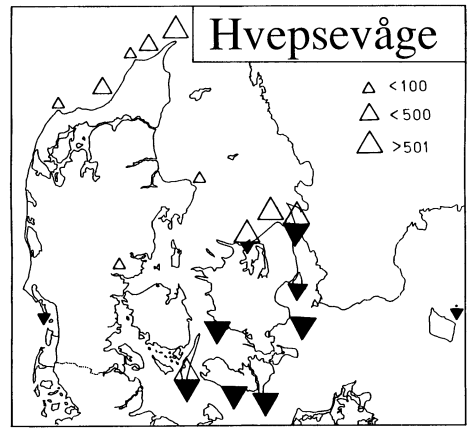

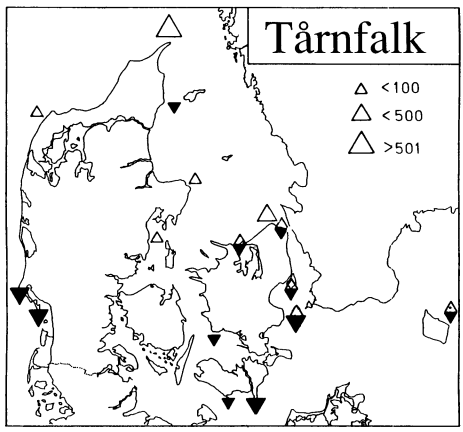

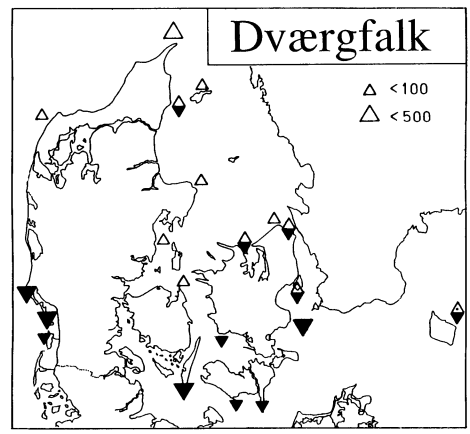

Geografisk fordeling af forårs- og efterårstrækket hos Rød Glente, Hvepsevåge, Tårnfalk og Dværgfalk.
Spring and autumn passage of Red Kite, Honey Buzzard, Kestrel and Merlin.

Sort Glente *Milvus migrans*

Foråret var meget fint, mens efteråret som vanligt kun bød på ganske få.

Foråret blev med 64 fugle det største nogensinde. Et gennemsnit på 44 i 1980-87 antyder dog, at de årlige udsving er små. Årets første blev set pri. apr. ved Rønne (B). En stor del af forårets fugle stammer fra Skagen (NJ) (19) og Sjælland (15). De fleste sjællandske fugle blev set pri. - med. maj, mens 8 af Skagen-fuglene sås de sidste majdage i forbindelse med varme sydøstlige vinde (se også Aftenfalk).

De i alt 16 fra efteråret svarer til de seneste års gennemsnit. 15/8 iagttoges den første ved Skive (NJ). 25/10 observeredes den sidste (meget sene) ved Stevns (S). Fra 80erne findes blot ét senere fund (4/11-82 ved Stigsnæs (S)).

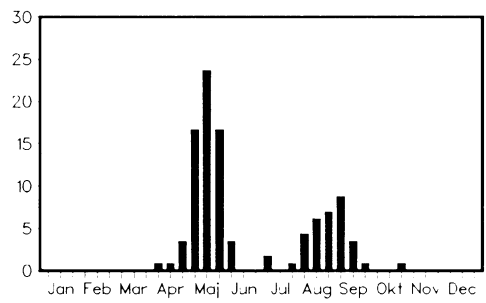

Procentvis fordeling af Sort Glente (10-dagesperioder, n=80).
Temporal distribution of Black Kites (pct occurrence in 10-day periods, n=80).

Rød Glente *Milvus milvus*

Forårstrækket var typisk med langt de fleste fugle på Sjælland. Efteråret blev rekordstort mange steder, bl.a. på Stevns (S), Gedser (LF) og Langeland (F). Det stigende antal observationer skal ses i relation til den svenske bestand, der er vokset fra 40 par i 1972 til 150 par i 1986 (Sylvén 1987). Bestandens kerneområde ligger i Skåne.

For 1988 foreligger følgende sikre danske ynglefund: Jylland 8 par, Fyn 1 par, Sjælland 3 par og Lolland-Falster 1 par (H. E. Jørgensen pers. medd.).

Forårstrækket kulminerede omkring månedsskiftet marts/april både i Nordsjælland og ved Gjerrild (ÅH), mens forekomsten ved Skagen (NJ) prægedes af fugle på forlænget træk, således flest i maj. Af større tal fra Sjælland kan nævnes 6-8 Hellebæk (S) 31/3 og 7-8 Gjorslev Møllesø (S) 3/4. Efterårets største totaler er fra Østdanmark: Stevns (S) 217, Langeland (F) 143, Stigsnæs (S) 83 og Gedser (LF) 67. Allerede 9/8 sås 9 indtrækkende ved Stevns (S), men ellers trak fuglene i det meste af oktober med følgende store dage: Stigsnæs (S) 9/9 31; Stevns (S) 1/10 37 og 11/10 61; Hyllekrog (LF) 12/10 14; og Gedser (LF) 15/10 24 trk. og 18 trækforsøg. Også Falsterbo meldte om rekordstort udtræk: 313 fugle (Tyrberg 1989). Fra vinteren foreligger enkelte observationer, bl.a. 1 overvintrende Frederikshavn (NJ) vintrene 87/88 og 88/89.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Med mindst 100 fugle var 1988 et år på højde med de store år 1985 og -86, dog med en helt anden fordeling, idet 1. halvår kun bød på 31 eksemplarer, klart under de seneste års gennemsnit (1984-87: 66 eks.). Det falder dog fint i tråd med, at meget få fugle blev set i 2. halvår 1987 (20), og kan vel for en stor del tilskrives en mild vinter. Således blot 4-6 fugle på Sjælland og ingen set udtrækkende. Også Skåne melder om få overvintrende 1987/88 (Gjerow 1988). De mange efterårsobservationer kan til en vis grad tilskrives et godt år for de svenske ynglefugle.

Øst for Storebælt var der blot 5 isolerede decemberfund, mens der vest for Storebælt, og specielt i Nordjylland, blev registreret klart flere overvintrende. Fra Thy (NJ) således 4-5 ult. okt. og året ud. Disse overvintrende ørne er et ret nyt fænomen. Ørnene er sandsynligvis norske, og forekomsten kan måske henføres til ekspansionen i Norges bestand (Folkestad 1987).

Den væsentligste del af forårets fugle blev set i Nordjylland, bl.a. 8 trk./trækforsøg ved Skagen (NJ) frem til 31/5 samt flere i Thy/Hanherred (NJ). Fra sommeren meldes om i alt 4 fugle.

Efterårets første fugle blev set ved Gedser (LF), Hyllekrog (LF) og Tønder Kog (SJ). Fra det store efterårstræk skal nævnes 35 på direkte træk (11 Stevns (S) og 6 Kongelunden (S)). På Sjælland blev 14 set 24-25/10 med 7 fugle begge dage. Også de fleste andre egne havde flere end normalt.

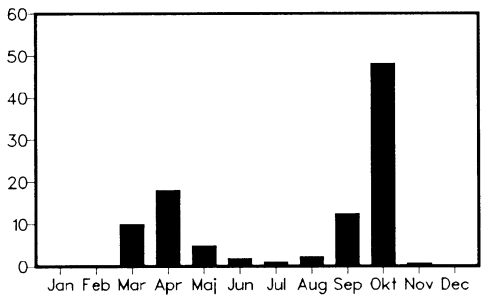

Tidsmæssig fordeling af Rød Glente (månedsvise procenter, n=887).
Temporal distribution of Red Kites (pct occurrence per month, n=887).

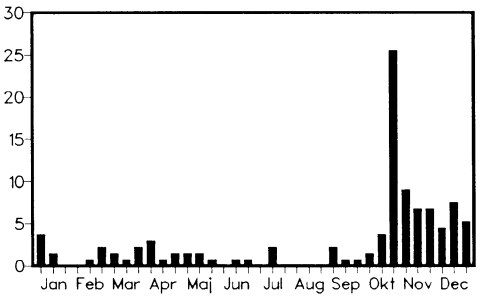

Procentvis fordeling af Havørn (10-dagesperioder, n=133).
Temporal distribution of White-tailed Eagles (pct occurrence in 10-day periods, n=133).

Hedehøg *Circus pygargus*
Forårstrækket var stort, mens efterårstrækket som vanligt bød på få fugle. Hovedparten af forårets fugle udenfor ynglepladserne sås i maj (87%). De fleste var yngre fugle. Dette var ventet, idet de svenske ynglefugle på dette tidspunkt er at finde på ynglepladsen. Der findes ingen nye opgørelser over den svenske ynglebestand, men den anslås at tælle ca 50 par (Jørgensen 1989). Det kan således kun være et fåtal af de svenske ynglefugle, der registreres på træk gennem Danmark. Om den danske ynglebestand foreligger for 1988 kun oplysninger fra Ribe Amt (6 par) og Rømø (SJ) (6-7 par). Jørgensen (1989) angiver bestanden i 80erne til at ligge på 40-50 par, langt hovedparten i Tøndermarsken (SJ).

Årets første var ekstremt tidlig, 7/4 1 han, Hammeren (B). Forårstrækket over Sjælland bød på 15 fugle uden markant kulmination, mens Skagen (NJ) med 8 trk. 15/5 havde en af sine største dage nogensinde. Efterårstrækket var spredt over perioden pri. aug. - med. sep. Fra Sjælland blot 8 eks., mens 4-5 fra Fyn/Langeland og 6 fra Gedser (LF) er betydeligt over normalen. Årets sidste var 1 hun Magisterkog (SJ) 21/10, hvilket er meget sent.

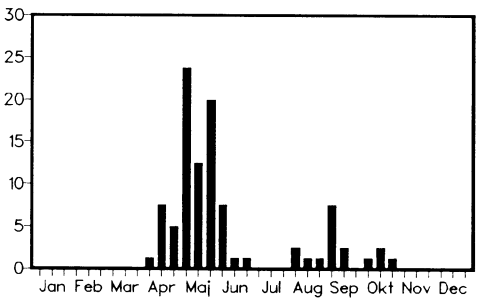

Procentvis fordeling af ikke-ynglende Hedehøg (10-dagesperioder, n=144).
Temporal distribution of non-breeding Montagu's Harriers (pct occurrence in 10-day periods, n=144).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*
Meget få Kongeørne gæstede Danmark i 1988, idet blot 10 fugle blev set. De seneste 10 år er der ikke registreret så få. Antallet af Kongeørne, der rapporteres, har været faldende fra et gennemsnit på 36 i årene 1980-84 til 19 i 1985-88, uden at der dog har været konstateret en lignende nedgang i Skåne (Holst 1990).

Ingen af forårets 4 fugle sås på udtræk, mens efteråret gav en indtrækkende 30/10 Stevns (S); fuglen sås senere ved Præstø (S). De milde vintre sætter nok deres præg på forekomsten af Kongeørne i Danmark. Fra Sjælland således kun 2 jan.-mar. og 3 nov.-dec.

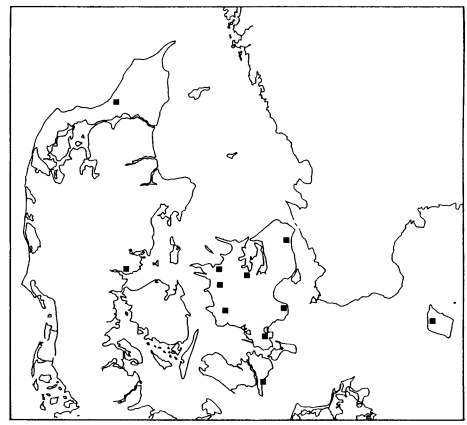

Geografisk fordeling af Kongeørn.
Golden Eagle records in 1988.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*
Forårstrækket over Østdanmark var normalt, mens Skagen (NJ) havde det største træk nogensinde. En del oversomrede, uden at der dog foreligger oplysninger om ynglefund. Efteråret blev rekordstort på flere lokaliteter.

Første forårsfugl blev set 18/3 Karlstrup (S). Forårstrækket kulminerede på Sjælland 12-19/4 med maks. 19 Hellebæk (S) 14/4 og 18 Gilleleje (S) 19/4. Fra denne periode skal også nævnes 25 Hammeren (B) 12/4. Ved Skagen (NJ) iagttoges kulminationen som sædvanligt lidt senere end i Østdanmark, med de største enkeltdage nogensinde: 27/4 og 28/4 med 39 og 42 trk. Flest 2k-fugle i maj sås ved Skagen (NJ), således 59 fugle 10/5-15/5. I forbindelse med et varmefremstød fra sydøst de sidste majdage blev der set en del fugle både ved Skagen (NJ) og i Nordsjælland.

Efterårstrækket var rekordstort, især på Sjælland med 50% af fuglene fra 2. halvår. Stevns (S) og Hellebæk (S) tegner sig for størsteparten med mange gode dage ult. aug. - pri. sep., f.eks. 30/8 19 Stevns og 14/9 11 Hellebæk. Også mange fugle ved Gedser (LF) og på Langeland (F), maks. hhv. 16 og 10 trk. 27/8. Efter med. sep. iagttoges arten fåtalligt.

Aftenfalk *Falco vespertinus*
Foråret gav de største tal nogensinde. Kulminationerne skete som altid i perioder med varme sydøstlige vinde. Også fra Sverige meldtes om et forår betydeligt over det normale med knap 80 fugle, det største tal siden 1981 (Tyrberg 1989). Efteråret bød på lidt flere end normalt.

En af de hidtil tidligste danske Aftenfalke sås 4/4 i Vejlerne (NJ). I alt sås i foråret 337 fugle. Det store antal skyldtes primært et meget stort træk ved Skagen (NJ) 9-31/5 (149). Fuglenes vej til Skagen gik langs vestkysten, med større tal fra Klitmøller (NJ) (12), Hanstholm (NJ) (25) og Tranum (NJ) (9). Også mange på Sjælland, bl.a. 20 Gilleleje og 22 Rørvig. Her er tale om det næststørste forår hidtil. Trækket faldt i Jylland i to kulminationer: 10-16/5 med en del gamle fugle, og 25-31/5. Anden kulmination slog også igennem på Sjælland, og udgjordes næsten udelukkende af 2k fugle; 112 fugle sås på Skagen og 46 i Nordsjælland.

I andet halvår sås 48 fugle, hvilket er lidt flere end normalt. Flest sås på Stigsnæs (S) med 27 fugle 28/8-1/10.

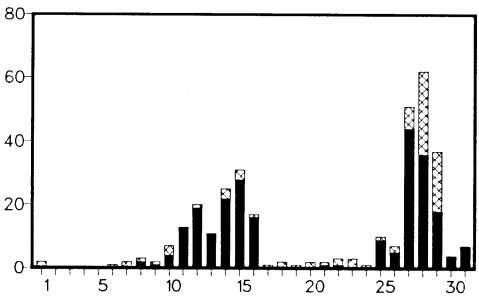

Dagstotaler af Aftenfalk i maj fordelt på Nordjylland (sort) og det øvrige Danmark (skraveret).
Daily totals of Red-footed Falcons in May in Northern Jutland (NJ, black) and the rest of Denmark (hatched).

Dværgfalk *Falco columbarius*
Skønt vintrene 87/88 og 88/89 var milde, iagttoges ikke flere overvintrende end normalt. Til gengæld var tallene fra både forårs- og efterårstrækket de største nogensinde. Det skyldes bl.a. store tal fra de gængse lokaliteter og nogle imponerende tal fra enkelte (i denne sammenhæng) nye lokaliteter i Sydvestjylland.

Vinterfuglene var som vanligt koncentreret i Nord- og Vestjylland samt på Fyn. – I alt blev 1271 fugle rapporteret fra 1. halvår. De gamle fugles træk kulminerede med. apr. (lidt senere ved Skagen). Største dag på Sjælland blev 11 ved Gilleleje (S) 20/4. Fra Jylland havde Gjerrild (ÅH) 22 16/4, mens Skagen (NJ) meldte om 19 23/4 og i alt 129 trk. 20-30/4. Fra ungfuglenes træk i maj sås betydeligt flere end normalt på Sjælland, men Skagen havde dog 75% af samtlige maj-fugle. Med 415 trk. er der tale om det hidtil største forår dér. Bedste dag blev 9/5 med 40. Forårets sidste fugl sås ved Gilleleje (S) 3/6.

Efterårets første sås 14/8 ved Holmsland (RK). Totalt sås 1767 fugle i 2. halvår med rekordstore forekomster mange steder. Efterårstrækket kulminerede i perioden 30/9 - 1/10. Ved Dovns Klint (F) blev der sat ny dagsrekord 9/10 med 33 trk. Sønderho (RB) og Blåvand (RB) markerede sig som landets største lokaliteter med henholdsvis 237 og 152 trk.

Lærkefalk *Falco subbuteo*
Foråret gav høje cifre, især fra Skagen og Nordsjælland, mens efteråret bød på forekomster nær det normale.

Allerede 4/4 iagttoges de to første nordtrækkende ved Vojens (VE). I april og begyndelsen af maj sås forårstræk af betydning kun i Nordsjælland. 8-16/5 var der en markant kulmination ved Skagen (NJ) med 123 trk. På Sjælland var der også mange fugle i disse dage, specielt Rørvig, Gilleleje og Hellebæk, og desuden på Møn. En kulmination af ungfugle observeredes de sidste majdage i forbindelse med varme sydøstlige vinde, således 40 Skagen (NJ) 27-31/5, samt 25 Gilleleje (S) 27-29/5. Trækforløbet over Sjælland var noget atypisk med mange sene maj-fugle, noget der normalt kun ses ved Skagen. Alt i alt var der med 403 fugle tale om et fint forår (gennemsnit for årene 1978-87: 263) – herunder det hidtil højeste tal ved Skagen.

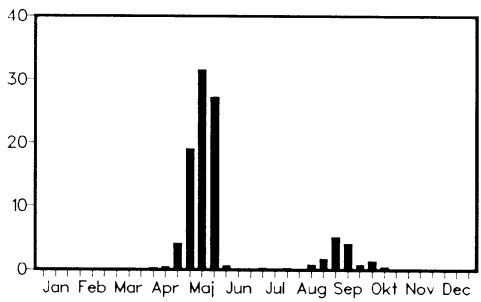

Procentvis fordeling af Lærkefalk (10-dagesperioder, n=557).
Temporal distribution of Hobbys (pct occurrence in 10-day periods, n=557).

Efterårstotalen var middelstor trods meget få observationer på Sjælland. Til gengæld mange fugle fra bl.a. Langeland (F). I alt meldtes om 154 fra 2. halvår, hvilket er lidt over gennemsnittet fra de seneste år. Sidste fugl sås 21/10. Der foreligger ingen oplysninger om ynglebestanden, som af Jørgensen (1989) er vurderet til ca 10 par i 1987.

Vandrefalk *Falco peregrinus*
Et meget fint år, hvor næsten alle regioner meldte om flere end normalt. Både antallet af vinterfugle og cifrene fra forårs- og efterårstrækket var de største siden artens katastrofale nedgang i 60erne og først i 70erne. Mange sås også i Sverige (Tyrberg 1989). Den nordiske bestand er de seneste år vokset til omkring 150 par (Jørgensen 1989, Génsbøl 1987). Med 299 fugle i Danmark i 1988 er det nærliggende at antage, at der er en del gengangere i materialet, men også at der er fugle fra andre populationer indblandet – f.eks. den russiske. Desværre foreligger der ingen oplysninger om udviklingen af denne bestand.

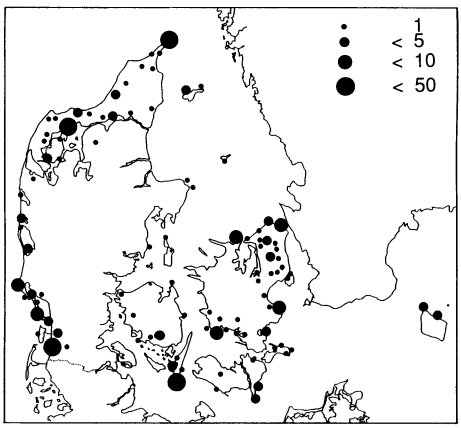

Geografisk fordeling af Vandrefalk.
Peregrine Falcon records in 1988.

Urfugl *Tetrao tetrix*
Ifølge Hjorth (1990) har bestanden på Vind Hede i slutningen af 80erne stabiliseret sig omkring 10-12 hanner og 10-12 hunner.

Om foråret var der på Randbøl Hede maks. 4 kokke. På hovedlokaliteten ved Vind var der i yngletiden maks. 5 hanner og 5 hunner. Uden for yngleperioden taltes maks. 7 hanner.

Vagtel *Coturnix coturnix*
Årets 18 fugle fordelte sig normalt med en kulmination i månedsskiftet maj/juni. Bortset fra 2 fugle på Sjælland var alle fund fra Jylland, heraf 8 i Nordjylland. En speciel observation stammer fra Ørhage (NJ), hvor en Vagtel trak ind fra havet 16/5 kl. 05:21. Kun to fugle var stationære i længere tid, resten af fundene var éndagesforeteelser. Vagtelens ankomsttid til de nordeuropæiske ynglesteder er ult. maj - pri. juni (Cramp & Simmons 1980), så en del af fundene kunne være gennemtrækkende fugle.

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*
Enkelte fugle hørtes allerede med. apr., men kulminationen kom først med. juni på artens hovedlokalitet Vejlerne (NJ) med 39 syngende fugle. Så tidligt som 1/5 hørtes 16 syngende fugle i Ribereservatet (RB). Den geografiske fordeling fremgår af tabellen. Kun ca 11% af fuglene er registreret uden for Jylland, mens Vejlerne med i alt 83 forskellige fugle står for ca 58% af 1988-forekomsterne.

Efter sangperiodens ophør er arten svær at registrere, og der sås da også kun 2 fugle uden for Vejlerne (enlige fugle, kun registreret en enkelt dato).

Regional fordeling af Plettet Rørvagtel.
Regional distribution of Spotted Crake.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
90	10	17	4-5	0	5	4	7-8	1	1	3

Engsnarre *Crex crex*
I alt 11 fugle registreredes, 8 i 1. halvår og 3 i 2. halvår. Bestanden befandt sig på et meget lavt niveau i 1988. Atlasundersøgelsen 1971-74 (Dybbro 1976) angiver 9 sikre og 77 sandsynlige ynglekvadrater. Forårets fund var fra perioden 3/5 - 27/6 med 2 på Sjælland og 6 i Jylland. Kun én fugl var stationær i en længere periode, 12-25/5 Hørsted (NJ). Resten hørtes kun en dag, hvilket tyder på gennemtrækkende fugle.

Trane *Grus grus*
Et meget fint år de fleste steder, dog ikke Nordjylland. Året indledtes med et vinterfund: 9/1 - 8/3 1 Bøtø Nor (LF). De første Traner viste sig med. mar., og arten sås næsten dagligt på trækstederne på Sjælland og Møn i perioden ult. mar. - med. maj. Større trækantal forekom kun i Østdanmark, på Sjælland således ca 1700 fugle, mens Møn havde ca 300. Første større trækdag blev 7/4, hvor opklaring og temperaturstigning gav ca 400 fugle på Sjælland. 15/4 - 20/4 blæste varm luft fra SØ ind over landet, hvilket faldt sammen med årets kulmination 16/4, hvor 400 sås ved Hellebæk (S). Foråret bragte mellem 5 og 30 fugle pr amt i Jylland. Oversomrende fugle sås på en række lokaliteter i Jylland. Landets eneste yngleplads blev opgivet på grund af forstyrrelser. Der sås omstrejfende småflokke i jun./aug. på Sjælland og i Århus Amt.

Efterårstrækket blev kun set øst for Lillebælt. Fleste fugle blev set i Bornholmsområdet: 8/9 - 15/10 1116 Christiansø, med 356 18/9 og 716 11/10. I samme periode sås 1850 på Bornholm (531 11/10). Kraftig østenvind med. okt. gav et meget fint efterår på Fyn, Sjælland og Lolland-Falster. Omkring 500 fugle sås på Sjælland, flest 12/10 (220 trk. København (S), 343 Gedser (LF)). Sidste fugl sås 31/12: 1 rst. Råbjerg Mose (NJ); det er det andet decemberfund i Nordjylland.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*
Der blev konstateret 40-43 ynglepar samt yderligere 6-7 mulige. Under Atlas-projektet blev bestanden opgjort til 130-180 par (Dybbro 1976).

Der var to meget tidlige forekomster: 30/3 2 Thurø (F) og 2 Hedehusene (S). Næste observation var fra 6/4, hvilket er mere normalt.

Efterårstræk blev registreret i juli-august, flest ved ferskvand, men også ved kysterne. De største tal: 11 Borreby Mose (S) 17/7, 11 Ølsemagle Revle (S) 18/7. Der var stadig enkelte Små Præstekraver i september. Sidste forekomst var 16/9: 1 på Grenen (NJ).

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*
Arten er fortsat i tilbagegang. Der meldes om udeblevne ynglefugle fra to tidligere ynglelokaliteter samt om et mislykket yngleforsøg i Nordjylland. Der er nu 5-6 ynglelokaliteter tilbage med i alt 48-57 ynglepar, alle i Syd- og Vestjylland. Flest par blev registreret på Rømø (20-25) og Margrethekog (16-17) (Fischer 1990b). Færdsel og forstyrrelser angives at være årsag til tilbagegangen.

Første fugl ankom 25/3, Sønderho (RB), hvilket er normalt. Derudover blev der set 3 fugle på 3 lokaliteter på Sjælland 3-28/5, og 4 på 2 lokaliteter i Nordjylland 28/4-30/5.

Efteråret gav følgende maks. tal: 18/8 38 Margrethekog (SJ), 29/8 23 og 1/9 30 Sønderho (RB), samt 30/8 20 Fanø Nordstrand (RB). Den samlede danske bestand af Hvidbrystet Præstekrave befinder sig på rastepladser i Vadehavet ult. aug./pri. sep. (K. Fischer pers. medd.). Som følge af mangelfulde tællinger er der kun observeret ca 90 i dette tidsrum. I Nordjylland blev der 3/7-20/8 set 8 fugle, flest 2/8 Ulvedybet (4).

På Sjællands faste rasteplads Ølsemagle Revle blev der 3/7-23/8 set op til 3 fugle. Derudover blev der set 5 fugle 25/7-20/8 på Sjælland. Sidste fugl blev set 15/9 Sønderho.

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*
Fra foråret er der oplysninger om Pomeransfugle fra fire lokaliteter, alle i det vestlige Jylland: Hanstholm (NJ) (8/5 2 og 12/5 6), Overklit (NJ) (15/5 3), Skjern Enge (RK) (5/5 32, 9/5 32, 10/5 27, 11/5 70, 12/5 13 og 15/5 38), Ballum Enge (SJ) (14/5 og 16/5 7).

Den eneste større kendte rasteplads i Danmark er Skjern Enge. Kulminationen den 11/5 var tidlig. På landsplan er kulminationen faldet efter 15/5 i årene 1970-1980 (Østergaard 1982).

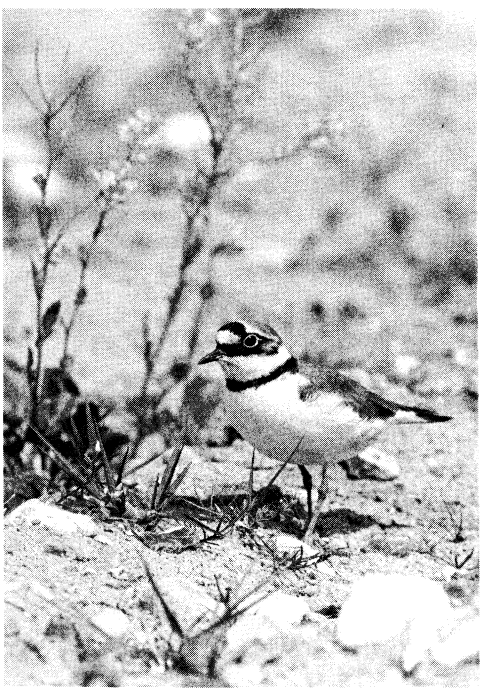

Lille Præstekrave. Foto: Ole Karlsson.

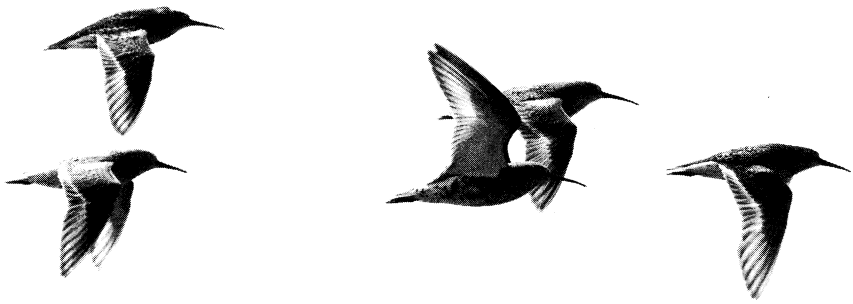

Krumnæbbede og Alm. Ryler. Foto: John Larsen

Fra efteråret er der tre observationer, alle uden for Jylland: 26/8 1 Kelds Nor (F), 30/9 1 1k Aflandshage (S) og 1/10 1 1k N Rørvig (S). For perioden 1970-1980 lå de seneste forekomster netop omkring 1/10 (Østergaard 1982), så de to sidste forekomster var sene.

Islandsk Ryle *Calidris canutus*
Foråret gav store forekomster ved Saltvandssøen (SJ). Efterårstrækket faldt tidligt, og der var mange adulte fugle.

Overvintrende fugle blev truffet flere steder i Jylland, flest ved Nissum Fjord (RK) med maks. 45. I foråret iagttoges mange i Vadehavet, således maks. 1200 i marts og 2500 ult. maj ved Sønderho (RB), og ikke færre end 15000 i Saltvandssøen (SJ) 3-4/6! På Sjælland/Møn blev der konstateret ca 1300 trækkende i dagene 4/5-13/6. I Østjylland var der som vanligt få, blot 14 eks.

Oversomrende fugle blev især meldt fra Vadehavet: 300 ved Sønderho og 24/6 2450 i Margrethekog (SJ).

Efterårstræk blev konstateret fra 6/7, hvor der sås 2000 i Saltvandssøen. Juveniltrækket med kulmination i september gav følgende større tal: 407 Ulvedybet (NJ) 6/9, 403 Stensnæs (NJ) 16/9 og 1980 Sønderho med. sep. I november var der stadig 650 ved Sønderho, og de sidste Islandske Ryler blev set 3/12: 4 Agerø (F).

Sandløber *Calidris alba*
Antallet lå de fleste steder noget under normalen. Rigtigt store antal blev kun truffet på Fanø (RB). Fra vinterperioden blev der kun meddelt én stor forekomst: pri. jan. 400 Sønderho (RB), og ellers 3 eks. fra Nordjylland og sporadiske forekomster ved Blåvand (RB). Forårstrækket begyndte sidst i marts og kulminerede ult. maj med det største antal fra Sønderho (RB) ult. maj, nemlig 1075; desuden 150 Lakolk Strand (SJ) 26/5. Uden for Jylland registreredes der i alt 13 eks. på forårstrækket.

Følgende fugle oversomrede eller var på tidligt nedtræk: 23/6 1 Tryggelev Nor (F) og 2/7 1 Ølsemagle Revle (S). De første efterårsfugle ankom omkring 10/7, men flest sås i aug.-sep. De største forekomster var: 30/7 51 Ølsemagle Revle (S), 28/8 64 Rødhus (NJ) og pri. nov. 140 Sønderho (RB). Ved Blåvand (RB) iagttoges i alt 5511 Sandløbere på efterårstrækket med. jul. - med. nov. Enkelte Sandløbere blev set året ud.

Dværgryle *Calidris minuta*
Foråret gav flere Dværgryler end de foregående år, mens antallet om efteråret var normalt.

I Nordjylland var der 27 eks. i foråret, heraf 1 i april, og på Sjælland var der 30 eks. I det øvrige land blev der registreret 43 eks. i maj, og her udgjorde én observation hovedparten: 5/5 30 Bøtø Nor (LF).

De første på efterårstræk blev iagttaget ult. juni. De adulte fugles træk kulminerede i juli, og det største tal blev 54 trk. 24/7, Tranum Strand (NJ). Juveniltrækket kulminerede ult. aug. - pri. sep. De største tal fra denne periode er: 95 Uggerby Strand (NJ) 4/9, 96 Vejlerne (NJ) 6/10, og 80 Saltvandssøen (SJ) 15/8. De sidste Dværgryler blev set 25/10: 2 Lakolk Strand (SJ).

Temmincksryle *Calidris temminckii*
1988 blev et år uden de store overraskelser, bortset fra nogle meget store forekomster i Vejlerne.

De første fugle på forårstræk blev set 2/5, på Sjælland. Fra det øvrige land er der kun få forårsfund, fra Østjylland slet ingen. Trækket kulminerede i dagene 12-17/5. De største tal blev: 140 Vejlerne (NJ) 15/5, 46 Ulvedybet (NJ) 12/5. Man skal helt tilbage til 1967 for at finde et antal i samme størrelsesorden som det fra Vejlerne. Den sidste fugl på forårstræk blev set 25/5.

Efterårstrækket blev bemærket fra 8/7 og berørte alle landsdele. De adulte fugle trak igennem i juli, og flest sås 18/7: 17 Kongelundsstranden (S). Ungfuglene iagttoges i august-september. Det største tal fra denne periode var 16 10/9, Ulvedybet (NJ). Der var desuden enkelte udaterede oktoberfugle i Nordjylland.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*
Forårstrækket gjorde sig bemærket ved en tidlig og en stor observation. Efterårstrækket var normalt for de adulte fugles vedkommende, mens der nærmest var invasion af ungfugle i august-september.

På forårstrækket blev der set i alt 33 eks., bl.a. 2 Værnengene (RK) 28/4 og 17 Bøvling Fjord (RK) 22/5.

De første på nedtrækket blev set 29/6 på Fanø (RB). Trækket af adulte fugle foregik hovedsageligt i juli uden nogen udpræget kulmination. De største forekomster fra perioden blev 21 Voerså (NJ) 20/7 og 17 Kalløgrå (LF) 17/7. Ungfuglene dukkede op fra midt i august, og trækket kulminerede i perioden fra sidst i august til først i september. Flest blev set i Nord- og Vestjylland: 525 Tipperne (RK) 31/8, 355 Fanø (RB) 1/9, 241 Stensnæs (NJ) 4/9 og 236 Jerup Strand (NJ) 6/9. Også Østjylland og Fyn havde mange flere end normalt. Der er ligeledes pæne tal fra Østdanmark; de største tal: 86 Køge Sydstrand (S) 29/8, 60 Korevlerne (S) 20/8 og 40 Salthammer (B) 4/9. Der var enkelte Krumnæbbede Ryler tilbage i oktober, med sidste observation 22/10: 4 Vejlerne (NJ).

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*
Et år med meget ringe forekomst, kun i Nordjylland kan antallet betegnes som gennemsnitligt. De fleste blev truffet i trækperioderne, og der var yderst få koncentrationer af overvintrende fugle. Det tyder på, at de Sortgrå Ryler slet ikke nåede ned til vores breddegrader. Antallet af overvintrende fugle er primært afhængigt af vinterens strenghed (Rapportgruppen 1986).

På forårstrækket var der stort set kun Sortgrå Ryler i Nordjylland. Der var to kulminationer, en i marts (maks. 38 Agger Tange (NJ) 13/3 og 19/3) og en i maj (maks. 23 Deget (NJ) 13/5). Den første faldt sammen med en kuldeperiode, som kan have givet nedtræk af fugle fra den norske kyst.

Efterårstrækket startede tidligt med de første fugle allerede i juli. Forekomsterne var, sammenlignet med foråret, mere spredte. Hovedparten var også her fra Nord- og Vestjylland, bl.a. med i alt 21 fugle fra Blåvand (RB), hovedsageligt på træk.

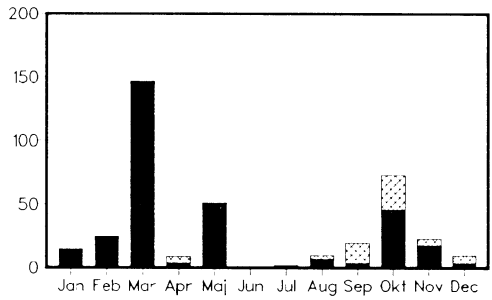

Månedstotaler af Sortgrå Ryle fordelt på Nordjylland (sort) og det øvrige Danmark (skraveret).
Monthly totals of Purple Sandpipers in Northern Jutland (NJ, black) and the rest of Denmark (hatched).

Kærløber *Limicola falcinellus*
Kærløberen har en østlig udbredelse i Danmark, især om foråret, og 1988 blev ingen undtagelse.

Fra foråret er der observationer fra 4 lokaliteter: Aflandshage (S) 21-26/5 (maks. 17 24/5), Skagen (NJ) 22/5 1 Ø, Kelds Nor (F) 22/5 1 og Dragør Sydstrand (S) 28/5 3.

Om efteråret registreredes 36 fugle på Sjælland i perioden 7/7-3/9. Der blev set adulte fugle i juli og først i august. Den første ungfugl blev set 8/8, og trækket kulminerede for ungfuglenes vedkommende sidst i august. De største forekomster var: 29/8 4 Kongelundsstranden (S) og 14/8 3 Dragør Sydstrand (S). I det øvrige land blev der registreret 9-10 Kærløbere i Jylland og 1 på Fyn, de fleste sidst i august. Den største forekomst var 2-3, Jerup Strand (NJ) 6/9. Det var samtidig sidste forekomst i 1988.

Enkeltbekkasin *Lymnocryptes minimus*
Det foreliggende materiale bærer tydeligt præg af, at Enkeltbekkasinen er meget vanskelig at registrere.

Overvintrende fugle (jan. - feb.) blev truffet i Jylland (5 eks.) og på Fyn (1 eks.). Forårstrækket begynder normalt allerede sidst i februar (M. B. Pedersen 1989a), men det foreliggende materiale er for spinkelt til at kunne påvise dette. Der blev set Enkeltbekkasiner på forårstræk fra marts til med. maj, flest 17/5: 5 Sir (RK).

Efterårstræk blev konstateret allerede fra 1/8, hvilket er meget tidligt. Først hen i september sås der regelmæssigt Enkeltbekkasiner, men nogen egentlig kulmination kunne ikke konstateres, ej heller nogen geografisk koncentration. Største forekomst var 8 2/11, Apotekerengen, Kolding (VE). Der blev set 6 Enkeltbekkasiner i dec., alle i Jylland. Arten træffes i kuldeperioder især ved strømmende vand (M. B. Pedersen 1989b) og overses derfor ofte.

Tredækker *Gallinago media*

Forekomsterne var som altid få og spredte med jysk dominans, da der blot var ét fund fra Østdanmark.

Fra foråret var der blot 3 observationer: 7/5 1 spillende Brabrand Sø (ÅH), 13/5 1 Tipperne (RK) og 22/5 1 Bødkermosen (M).

Alle efterårsforekomster var fra Vestjylland med iagttagelser mellem 6/7 og 30/10. Gødstrup Sø (RK) og Tipperne (RK) toppede med 2 eks. hver.

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Et flot år med mange fugle både forår og efterår. Som sædvanligt blev arten set i alle landsdele, undtagen Østjylland.

Der var to tidlige forårsforekomster: 7/5 1 Nissum Fjord (RK) og 10/5 1 Hale Sø (NJ). Ellers blev der konstateret 18 fugle mellem 16/5 og 13/6, med største forekomst 9/6 8 Vejlerne.

Nogle fugle sidst i juni var sandsynligvis hunner på tidligt returtræk, da de første allerede forlader ynglepladserne på denne tid (Cramp & Simmons 1983). Ellers iagttoges der først Odinshøns fra 11/7, samtidig med, at trækket af hanner og ungfugle starter. Der var en kulmination i aug. med flg. som de største forekomster: 18/7 7 Harboøre Tange (RK), 15/8 og 31/8 6 Saltvandssøen (SJ). En interessant iagttagelse fra Skagerrak, 70 km nord for Skagen (NJ): 9/8 4 fouragerende på havet. Årets sidste forekomst var 24/9 2 Saltvandssøen.

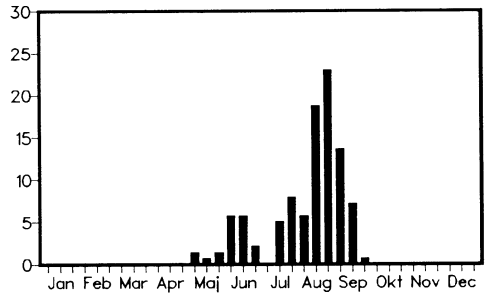

Procentvis fordeling af Odinshane (10-dagesperioder, n=139).
Temporal distribution of Red-necked Phalaropes (pct occurrence in 10-day periods, n=139).

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

En usædvanlig forårsiattagelse var 1 hun i sommerdragt 29/5 ved Sønderho, Fanø (RB).

Efterårets første fund var meget tidligt: 13/8 1 Neksø Sydstrand (B). Derefter falder forekomsterne i to perioder:

1) 30/9 1 NV Rørvig (S), 30/9 1 Esbjerg Havn (RB), 1/10 1 Rørvig, 4/10 2 på havet 70 km nord

Thorshane. Foto: John Larsen.

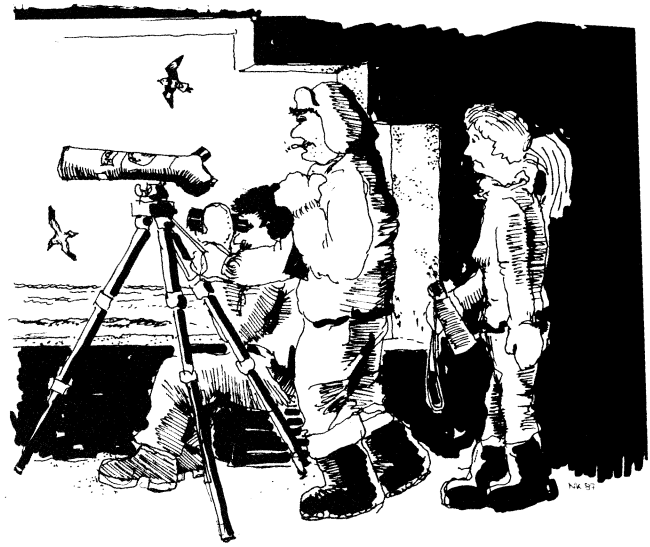

for Skagen (NJ), 7/10 1 S Blåvand (RB), 8/10 2 S Blåvand, 8/10 3 Roshage (NJ), 9/10 2 N Blåvand, 10/10 1 Saltum Strand (NJ). Disse forekomster faldt sammen med en længere periode med kraftige vestlige vinde. Det kan også nævnes, at der i 1988 blev set 6 Thorshøns i Sverige, alle i perioden 25/9-16/10 (Hirschfeld 1989).

2) 28/10 10 S Blåvand, 30/10-6/11 1 Ulvshale (M), 6/11 1 juv. NV Grenen (NJ). Der var ikke specielt kraftige vestenvinde i perioden, men en cyklonpassage længere ude i Atlanten kan måske have presset en del fugle ind i Nordsøen. De fleste Thorshøns trækker normalt ad en rute vest for Storbritannien. (Cramp & Simmons 1983).

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*
Årets forekomster indledtes med et af de sjældne martsfund: 4/3 1 Hanstholm (NJ). Herefter 2 fugle fra månedskiftet april-maj, den ene fra Bornholm, hvilket var første forårsiagttagelse fra øen.

Efterårstotalen blev på i alt 644 fugle. Den første fugl, en adult, viste sig allerede 8/7 ved Fornæs (ÅH). Kulminationen indtraf med. september - pri. november. De helt store tal sås i perioder med usædvanlig kraftig østenvind. I Østersøen blev der i perioden 31/7-2/12 set i alt 287 Mellemkjover, flest 19/10. Ved vestkysten sås i perioden 11/7-2/11 i alt 156 fugle, med bedste dag 28/10: 29 trk. S, Blåvandshuk (RB). 21-22/10 sås i alt 6 nordtrækkende Mellemkjover ved Stensnæs/Voerså (NJ), måske fugle på vej ud af Kattegat.

I Kattegat sås "indenfor" Læsø i alt 46 fugle i perioden 8/7-11/12. Kulminationen faldt her i en vestenvindsperiode, med 11 ved Rørvig (S) 29/10. Også ved Skagen (NJ) faldt kulminationen efter en periode med vestenvind. Her blev i alt set 155 Mellemkjover i tidsrummet 10/7-9/11. Den bedste dag blev også her 29/10 med 33 fugle. Mellemkjoverne i Kattegat er formodentlig "blæst" hertil af vestenvinden, hvilket støttes af, at de store Mellemkjovedage ved Vestkysten og Nordsjælland er sammenfaldende.

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*
1988 blev med i alt 4647 fugle et stort år for Almindelig Kjove, og forekomsten er både med hensyn til antal og fænologi meget lig de to foregående år. 96% af kjoverne blev set i 2. halvår, og i alt 4125 (89%) blev set langs den jyske vestkyst og omkring Nordjylland.

Forårstrækket indledtes 29/3: 1 Ulvshale (M). I perioden 11/4-30/5 trak i alt 158 fugle, heraf 132 ved Skagen (NJ), hvor de bedste dage var 7/5 (14) og 8/5 (10). I juni måned observeredes enkelte fugle spredt i hele landet. Allerede i starten af juli steg antallet igen, og efterårstrækket kulminerede i perioden 14/8-12/10.

Karakteristisk for Almindelig Kjove er, at trækket ikke har markante dage. Arten er tydeligvis ikke særlig påvirket af lavtrykspassager. Totalen for efteråret blev på 4482 fugle, og ses bort fra 17/8, hvor 155 trak vest ved Skagen (NJ) og 19 syd ved Blåvand (RB), faldt alle større dage i september (Blåvand (RB), Søndervig (RK) og Lakolk (SJ)). To lokaliteter skiller sig klart ud, med sammenlagt 2731 fugle (61% af efterårstotalen). Ved

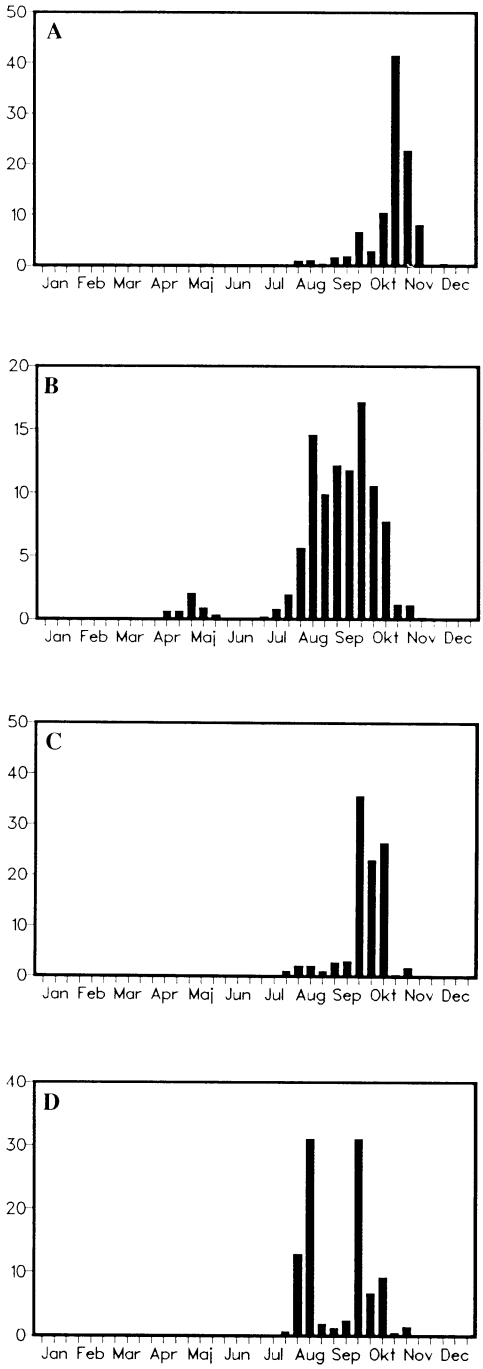

Procentvis fordeling i 10-dagesperioder af A) Mellemkjove (n=644); B) Alm. Kjove (n=4647); C) Lille Kjove (n=719); og D) Storkjove (n=576).
Temporal distribution of A) Pomarine Skua (n=644); B) Arctic Skua (n=4647); C) Long-tailed Skua (n=719); and D) Great Skua (n=576). Pct occurrence in 10-day periods.

Skagen (NJ) rapporteredes der i perioden 8/7-november om i alt 1982 fugle; ikke mindre end 1447 (dog mange gengangere) af disse sås raste i området. Den næstbedste lokalitet blev Blåvandshuk (RB), med i alt 749 fugle i perioden 30/6-31/10. Årets sidste fugle blev set med. november, med en enkelt efternøler 7/12 Langli (RB).

Det stigende antal Almindelig Kjove, der er iagttaget i perioden 1978-88, bør nok delvis forklares med den stærkt øgede ornitologiske aktivitet langs de danske kyster i de senere år.

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*
Det største år nogensinde i Danmark såvel som i de fleste vesteuropæiske lande. Invasionen foregik især langs den jyske vestkyst, men relativt mange fugle blev også iagttaget i de indre farvande fra Læsø til Køge Bugt, hvor der foreligger 18 fund, som er godkendt af Sjældenhedsudvalget (Olsen 1989). Hvor usædvanlig forekomsten var ses, når man sammenligner med hvad der tidligere er iagttaget. Fra hele landet foreligger i alt 129 godkendte fund til og med 1986, som var det sidste år arten var på SU-listen for vestkysten. Fra 1987 foreligger i alt 85 fugle, hvoraf 3 er godkendt fra de indre farvande (Rapportgruppen upubl., Olsen 1988). Invasionen af de mange hundrede Småkjover var yderligere abnorm ved at finde sted mere end en måned senere end artens normale træktid. Majoriteten af fuglene var adulte.

Lille Kjoves trækveje ligger i den vestlige del af Nordatlanten (Furness 1987). Fuglene i 1988 formodes at være slået ud af kurs tidligt under nedtrækket. Således blev der umiddelbart før invasion på vestkysten iagttaget usædvanligt store antal i Nordsøen ud for Skotland (Camphuysen & den Ouden 1988). Mange af fuglene var ret afkræftede, og fra hele vestkysten foreligger fund af fugle, som fouragerede inde i land på marker (mus) og i strandkanten (på ådsler). Ved Hanstholm (NJ) blev 5 fugle indfanget. Disse vejede gennemsnitligt 15% mindre end normalt (FFDN 1989).

En enkelt fugl sås i foråret, hvilket er normalt: 22/5 1 Amager (S). Efterårets første fugl observeredes meget tidligt, 14/7 på Skallingen (RB). Frem til 17/9 iagttoges i alt 14 fugle, hvilket svarer til artens normale forekomst både antals- og tidsmæssigt. Fra 19/9 til 10/10 registreredes over 700 Lille Kjove. Forekomsten omfattede to kulminationer, der faldt sammen med to lavtryksperioder: den første i dagene 20-25/9 og den anden 7-9/10. De største tal iagttoges ved Blåvandshuk (RB) 24/9 (44 S) og 8/10 (74 S). Ved afslutningen på den første bølge (omkring 1/10) blev der dog set flest

Lille Kjove. Foto: Knud Pedersen.

fugle i Nordjylland. Disse rastede omkring Hanstholm Havn, hvor op til 15 fugle kunne iagttages samlet. Skagen (NJ) stod sammen med Blåvandshuk for hovedparten af observationerne, hvilket bl.a. hænger sammen med det høje aktivitetsniveau ved disse to stationer sammenlignet med resten af vestkysten.

Den sidste fugl blev set ekstremt sent, 2/11 Lild Strand (NJ).

Storkjove *Stercorarius skua*

1988 blev det hidtil største år for Storkjove i Danmark. Alle 576 Storkjover på nær én blev set om efteråret i perioden 14/7-14/12. Det høje tal skyldes hovedsageligt Skagen (NJ), hvor 374 (64%) af Storkjoverne blev set. De tre største dage herfra blev: 1/8 47 NV, 17/8 143 NV og 21/9 48 NV. Tallet fra 17/8 er den hidtil største dagstotal for Danmark. De store forekomster ved Skagen afspejledes ikke andre steder i landet. Ved Blåvand (RB) sås kun 3 Storkjover i hele august, på trods af stor

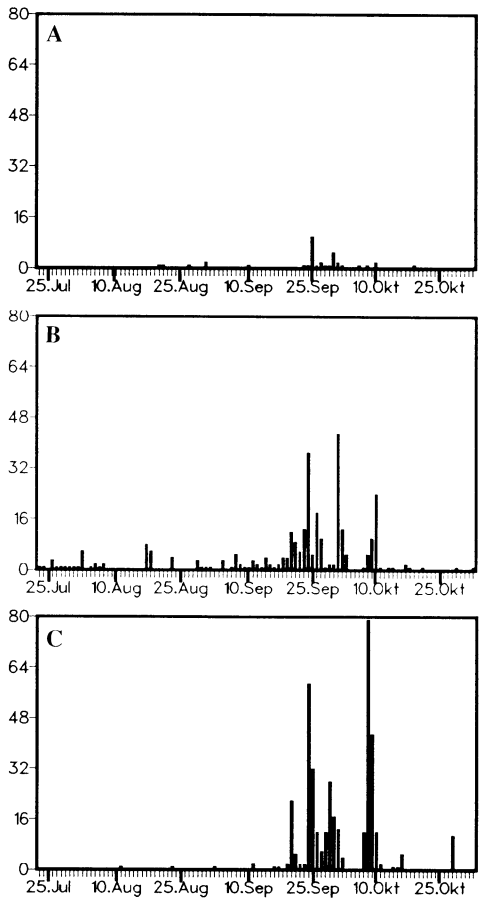

Dagstotaler af Lille Kjove i perioden 23/7-2/11 fordelt på A) Kattegat (S, F, VE, ÅH), B) Nordjylland (NJ) og C) den jyske vestkyst (RK, RB, SJ).
Daily totals of Long-tailed Skuas during the period 23/7-2/11 in A) Kattegat (S, F, VE, ÅH), B) Northern Jutland (NJ) and C) the west coast of Jutland (RK, RB, SJ).

ornitologisk aktivitet. Fra kortlægninger fra skib i Skagerrak er det kendt, at der i sensommeren opholder sig mindst 1000 ikke-ynglende Storkjover i området (Havfuglegruppen), og det var måske dem, der optrådte ved Nordjylland i august.

Hovedparten af årets Storkjover sås i to perioder, august hhv. med. september - pri. oktober. Sidstnævnte er artens egentlige træktid, hvor fuglene passerer Nordsøen på vej til vinterkvartererne i Sydtlanten (Furness 1987). Der bemærkes en klar tendens til store forekomster langs kysterne i forbindelse med hård vestlig vind. Ud over Skagen (NJ) er de fleste Storkjover set ved Hanstholm (NJ) (21), Blåvandshuk (RB) (53) og Gilleleje (S) (14). Desuden foreligger et vinterfund: 12/2 1 Skallingen (RB). De eneste tidligere vinterfund i Danmark er 10/3 1979 (1) og jan. 1983 (3). En anden bemærkelsesværdig observation er 1 trk. 24/10, Hammeren (B), hvilket er andet fund fra Bornholm.

Dværgmåge *Larus minutus*

Med 7091 iagttagne Dværgmåger blev 1988 det hidtil bedste år for arten. Både forår og efterår blev langt hovedparten af fuglene set trækkende eller rastende i den sydligste del af landet – specielt i Østersøen. Der blev ikke registreret ynglefund i 1988 (Christensen 1990).

Under kortlægningen af havfugle registreredes overvintrende fugle kun i ringe omfang i den vestlige Østersø og i havområdet udfor Vadehavet (Skov et al. 1988). Herudover blev der iagttaget 33 langs kysterne i jan. og feb. Forårstrækket var med i alt 1130 fugle mindre end efterårstrækket, og fuglenes fordeling bekræfter formodningen om, at forårstrækket forløber umiddelbart syd for Danmark (Meltofte & Faldborg 1987).

Rastende fugle blev iagttaget på havet overalt i Femer Bælt (LF) allerede med. apr. (Danielsen et al. 1988). Observationer af 95 rst. i Nakskov Inderfjord 1/5 og 220 13/5 samme sted er tidsmæssigt normalt. Ved Bornholms kyster og på havet omkring øen var Dværgmågen almindelig fra pri. apr. (Danielsen et al. 1988).

Efterårstrækket startede ult. juli med få fugle frem til ca 1/10. I okt. blev der set i alt 4945, heraf hovedparten ved Gedser (LF) (2/10 417, 3/10 565, 5/10 328 og 19/10 431). Det største træk andre steder var 194 ved Dovns Klint (F) 3/10. Kun få fugle sås ved den jyske vestkyst, flest 109 S ved Blåvand (RB) 8/10.

Sabinemåge *Larus sabini*

Efter rekordforekomsten i 1987 med 187 fugle, blev 1988 det næstbedste år nogensinde med en total på 49-50. Fuglenes optræden er styret af kraftig vestenvind i september måned, hvor de på trækket mellem de arktiske ynglepladser og vinteropholdsstederne ud for Afrika passerer Vesteuropa (Sharrock 1971, Blomqvist & Elander 1980). Normalt ses næsten alle Sabinemåger langs Vestkysten, fra Skagen (NJ) i nord til Blåvand (RB) i syd.

Første fugl blev set 15/8 ved Blåvand (RB), og herudover blev yderligere 2 set i august. Første halvdel af september bød kun på 2 fugle. 17/9 blev der registreret yderligere 2, og i de følgende 12 dage observeredes i alt 24. Fremhæves bør: 24/9 6-7 Ørhage (NJ) og 28/9 7 Langli (RB). Herefter en uge med kun 4 observationer, hvorpå der 7-10/10 iagttoges 12. 17/10 havde Skagen (NJ) 3 ad. fugle, hvilket er sent. Årets sidste fugl, 1 imm. Præstø Fed (S) 20/10, udgjorde sammen med 1 juv. Ølsemagle Revle (S) 4/10 et par usædvanlige fund fra indre farvande. Herudover havde Sønder-

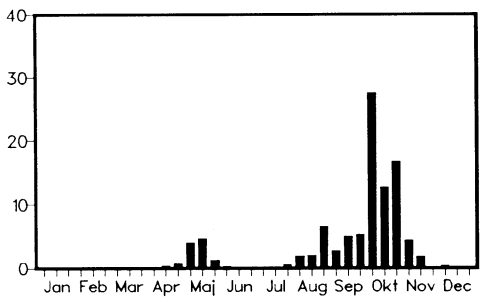

Procentvis fordeling af Dværgmåge (10-dagesperioder, n=7091).
Temporal distribution of Little Gulls (pct occurrence in 10-day periods, n=7091).

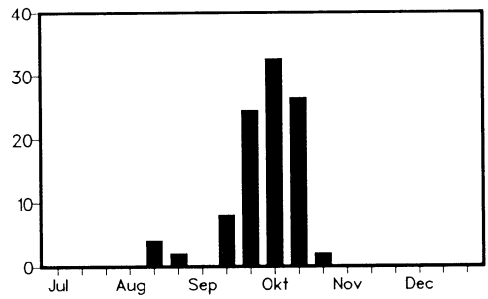

Procentvis fordeling af Sabinemåge (10-dagesperioder, n=49).
Temporal distribution of Sabine's Gulls (pct occurrence in 10-day periods, n=49).

jylland sit første fund med 1 juv. 25/9-8/10 ved Rømødæmningen.

Gråmåge *Larus hyperboreus*
Der blev i 1988 iagttaget 117 Gråmåger i Danmark, hvilket er normalt. Der er i årene 1978-1987 observeret i gennemsnit 128 Gråmåger om året (fra 61 i 1986 til 187 i 1983).

Månedsfordelingen var rimeligt normal, dog forholdsvis få fugle i maj måned. De fleste iagttoges i marts og april og igen i december.

Som sædvanligt havde Bornholm og Christiansø næsten udelukkende forårsfund, hvilket tyder på, at Gråmåger fra de mere østlige populationer kan trække nordpå gennem Østersøen og måske videre gennem Finske Bugt og Hvidehavet (Hirschfeld & Ullman 1985). Hovedparten af fuglene ved den jyske vestkyst sås omkring de store fiskerihavne. Skagen (NJ) havde 22 forskellige, flest 22/4 med 4; i Hanstholm (NJ) sås 13 fugle, flest 11/3 med 3. Gråmåger iagttoges også i Kattegat samt omkring Bornholm og Christiansø (16 hhv. 17 fugle). Interessante er 5 indlandsfund, 3 fra Vejlerne (NJ), 1 fra Nors Sø (NJ) og 1 fra Vest Stadil Fjord (RK). Første juv. blev observeret 24/10 i Esbjerg Havn – de næste sås 6/11. I resten af november og især december dominerede ungfuglene helt.

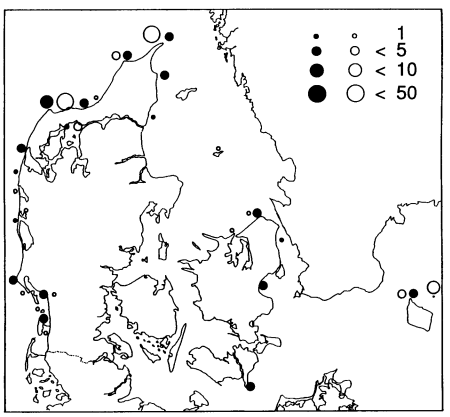

Geografisk fordeling af Gråmåge. Fund i første halvår er angivet med åben cirkel, fund i andet halvår med sort cirkel.
Geographical distribution of Glaucous Gulls. Records from the first half-year are indicated by open circles, records from the second half-year by filled circles.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*
Det går stadig tilbage for Sandterne som ynglefugl i Danmark. I 1988 ynglede der 8-9 par på 3-4 lok., mod 13-14 par i 1986 og 9-11 par i 1987. Arten er stærkt truet af forstyrrelser og ægsamlere – i 1988 blev 3 kuld sandsynligvis taget af ægsamlere (Fischer 1990c). Derfor hemmeligholdes ynglelokaliteterne, og indrapporteringen er da også sporadisk. Første ynglefugle ankom 23/4. Herefter blev arten observeret på en række lokaliteter i Vestjylland, men også 27/5 1 ad. Henninge Nor (F) og 25/6 2 Grenå Sønderstrand (ÅH). 1/7 trak 2 ad. og 1 juv. forbi Tranum Strand (NJ) (måske et nordjysk ynglepar). Herudover blev der set endnu 1 juv. i Nordjylland 17/9. De sidste fugle forlod de kendte ynglepladser 8/10.

Rovterne *Sterna caspia*
I alt 100 Rovterner er indrapporteret. Antallet er vanskeligt at sammenligne med de seneste års forekomster, da Bornholm ikke har indrapporteret konstant.

Året indledtes med en tidlig observation, 4/4 1 Kelds Nor (F). De første fugle plejer at blive set pri./med. maj. Den næste iagttoges 23/4 ved Hammeren (B). Kun disse to fugle kan vel betegnes som egentlige forårstrækkere, da de næste (med. maj) dårligt kan nå til ynglepladserne inden æglægningen, der starter ca 20/5 (Staav 1980, 1985, Kilpi & Saurola 1984). Ungerne bliver først flyvefærdige midt i juli, og de fugle, der besøger Danmark i den mellemliggende tid, synes at være omstrejfere (jvf. Fisher & Lockley 1954). Den første juv. observeredes 22/7 ved Åker Plantage (B). Derefter sås en del Rovterner raste i kortere eller længere tid (i alt 26-31, heraf 8-13 Tipperne (RK)). Fugle på efterårstræk blev der ikke set mange af; største antal var 5 trk. Dueodde (B) 4/8 og 4 trk. Hammeren (B) 14/9 (årets sidste observation).

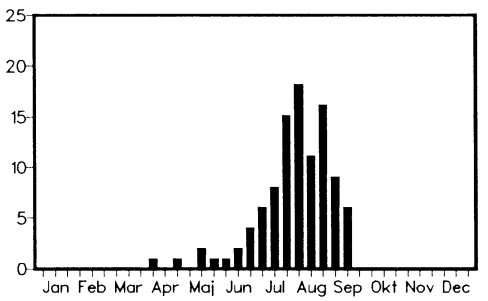

Procentvis fordeling af Rovterne (10-dagesperioder, n=99).
Temporal distribution of Caspian Terns (pct occurrence in 10-day periods, n=99).

Dværgterne *Sterna albifrons*
Der er indrapporteret 1960 Dværgterner i 1988. I følge Måge- og Ternegruppen ynglede der i 1988 420-450 par i landet, hvilket betyder en halvering af bestanden i løbet af de seneste 20 år (Fischer 1990a). Årsagen til tilbagegangen er uvis, men øget færdsel på ynglepladserne spiller givetvis ind.

De første Dværgterner blev set 13/4, hvor hele 13 rastede ved Voerså (NJ). Herefter normal ankomst til kolonierne omkring 20/4. Få fugle sås på forårstræk, og i juni måned sås arten kun på ynglelokaliteterne.

Efterårstrækket indledtes 30/6 og i perioden frem til 28/8 sås 200 fugle trække sydpå. Bortset fra Blåvand (RB) med 37 trk. sås langt de fleste i den sydøstlige del af landet: Aflandshage (S) i alt 88 trk., Dovns Klint (F) 25 trk., Præstø Fed (S) 21 trk., og Gedser (LF) i alt 14 trk. Største dag blev 24/8, hvor 16 trak sydpå ved Aflandshage. Trækket afsluttedes med 12 fugle ved Dovns Klint (F) 2/10. De sidste 2 fugle blev observeret 23/10 ved Henninge Nor (F).

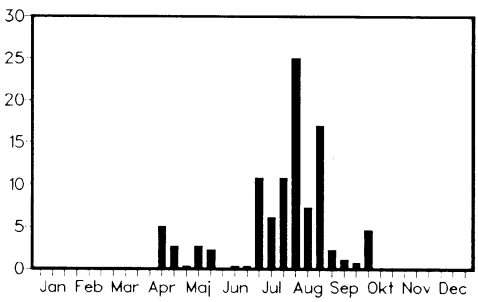

Procentvis fordeling af trækkende Dværgterne (10-dagesperioder, n=259).
Temporal distribution of migrating Little Terns (pct occurrence in 10-day periods, n=259).

Sortterne *Chlidonias niger*
Et stort år for Sortterne med hensyn til antallet af trækkende fugle, hvorimod det stod sløjt til med ynglebestanden. De fleste Sortterner i Danmark ses i de sydlige og sydøstlige dele af landet, hovedsageligt langs Østersøkysten og i Vadehavet. Det er formodentlig polske og baltiske Sortterner, der – især om efteråret – ses i perioder med østlige vinde.

Den danske ynglebestand blev i 1988 opgjort til 85-87 par fordelt på 6 lokaliteter, hvilket både mht. par og antal lokaliteter er det laveste i dette århundrede (Flensted 1990). Bestanden er således halveret siden 1982-84. Årsagen til tilbagegangen formodes at være en kombination af flere faktorer: forurening, eutrofiering og tilgroning af ynglelokaliteterne, samt måske forhold i vinterkvartererne (Flensted 1990).

Årets total på min. 2333 fugle (1. halvår 954, 2. halvår 1379) er den største nogensinde i Danmark. Især bemærkes et stort forår på Lolland, med op til 280 rst. i Nakskov Inderfjord (LF) i maj; et meget stor efterårstræk ved Gedser (LF) (10/8-2/10 i alt 409) og Blåvand (i alt 202); og store rasttal i Sønderjylland, med 24/7 195 Margrethekog og 29-31/8 80 Saltvandssøen som de største tal. Desuden bemærkes et meget sent fund: 17/11 2 Kelds Nor (F). Normalt forlader Sortternerne landet ult. sep. - pri. okt.

Lomvie *Uria aalge*
I alt 12782 Lomvier blev indrapporteret. Ankomsten til Danmark ligger midt i juli. En fældende bestand på mindst 200000 fugle opholdt sig i Skagerrak i jul./aug. I okt./nov., da fuglene havde genvundet flyveevnen, lå de i det vestlige Skagerrak og det centrale og østlige Kattegat (Havfuglegruppen). Kystobservationer afspejler ikke den reelle bestand.

Fra Kongelunden (S) foreligger følgende månedsfordeling af fugle på træk ind i Østersøen: mar. 151, apr. 243, maj 1145. Østersøbestanden er på i alt 9400 par (Nettleship & Evans 1985). Ynglefuglene fra Græsholmen var ikke med i dette træk, idet fuglene allerede ankom i december 1987.

På Græsholmen (B) ynglede 1500 par (Christensen 1990), hvilket er uændret i forhold til sidste optælling i 1986.

Alk *Alca torda*
1988 gav hele 180000 trækkende fugle. Især bemærkes en enkelt forekomst af ca 94000 Alke ud for Djursland i november. Fænomenet er ikke nyt. I 1987 observeredes op til 46000 Alk/Lomvie, og samtidig blev antallet af Alke ud for Fornæs (ÅH) skønnet til 40-50000 under tællinger fra skib (Havfuglegruppen). Området har siden 60erne været kendt for sin store forekomst af alkefugle.

På Græsholmen (Cø) ynglede der ca 390 par, hvilket er næsten uændret i forhold til 1986 (P. Lyngs pers. medd.).

I årets første måneder blev der kun registreret få Alke langs kysterne. Kortlægningen af bestandene i vore havområder viste, at anslået 120000 fugle lå i Skagerrak og det nordlige Kattegat (Havfuglegruppen). I marts sås mange trækkende ved Ska-

gen, f.eks. 162 14/3. I apr. var fuglene forsvundet fra Skagerrak (Danielsen et al. 1988).

Bortset fra nogle få sommeriagttagelser, f.eks. 3/7 100 Kolding Fjord (VE), blev der kun set få fugle før 23/10, hvor 18 000 trak ind i Kattegat ved Skagen. Trækket fortsatte med 50 100 i dagene 23-28/10. Alkenes færd herfra er let at følge, idet antallet af observationer ved Fornæs/Gjerrild (ÅH) steg markant efter 29/10: 19/10 880, 29/10 1450, 1/11 11 426, 14/11 27 640, 19/11 42 973 og 26/11 93 868.

Søkonge *Alle alle*

I alt 1304 Søkonger blev registreret i 1988, 77 i første halvår og 1227 i andet, flest i oktober (935). Årets total blev lavere end i 1987 (2169) og 1986 (1494), men var, set over en længere periode, alligevel imponerende. Ud fra fund af døde fugle formodes det, at store koncentrationer af Søkonger allerede fra først i 80erne begyndte at overvintre i Skagerrak (Christophersen & Pedersen 1987). I januar-februar 1988 estimerede Havfuglegruppen 90 000 her (Skov et al. 1988). Forårets sidste fugl var fra Moesgård (ÅH) 12/4.

Efterårets første fugl blev set 14/8 ved Tranum Strand (NJ), hvilket er meget tidligt. Kun to fugle sås i september. 28/10 blæste det op fra V, og denne dag blev der iagttaget 177 Søkonger på 6 lokaliteter; flest havde Skagen (NJ) med 106 trækkende ind i Kattegat. Denne dag blev der i øvrigt noteret 220 på den svenske vestkyst (Hellman & Wikman 1989). Dagen efter fortsatte bevægelserne med 345 på 6 lokaliteter. Hanstholm (NJ) havde 126 og Skagen 122 trk. Ø. Der foreligger ingen større tal fra de følgende dage, hvor der 1/11 trak 311 S ved Hönö på den svenske vestkyst (Hellman & Wikman 1989). I november blev der i alt set 281 fugle.

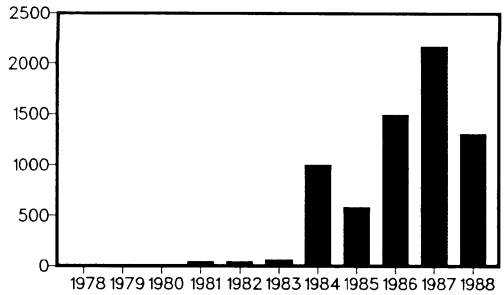

Årstotaler for Søkonge (kystobservationer), 1978-88.
Totals of Little Auks observed along Danish coasts, 1978-88.

Alk. Foto: John Larsen.

Lunde *Fratercula arctica*
Lunden, hvis nærmeste ynglepladser er Skotland og Sydvestnorge, spredes efter yngletiden væk fra kolonierne, og det er derfor naturligt, at de fleste fugle ses i danske farvande i vinterhalvåret. Nordsøen og de allervestligste dele af Skagerrak synes at være det eneste overvintringsområde i danske farvande (Havfuglegruppen).

I foråret sås kun meget få fugle: 28/3 1 Skagen (NJ) og 20/5 2 Nørre Lyngvig (RK). Herudover i alt 23 ilanddrevne, alle på vestkysten fra Skagen (NJ) til Blåvandshuk (RB).

I andet halvår observeredes 16/9-14/12 i alt 30 fugle på vestkysten fra Fanø (RB) til Tranum Strand (NJ), flest 29/10 Tranum Strand (6) og 29/10 Vejlby Klit (RK) (5 N). Fra indre farvande, hvor Lunden er SU-art, er der i alt 15 godkendte fund, heraf er de 14 fra Fornæs (ÅH) i perioden 18/9-17/12.

Tejst *Cepphus grylle*
Langt de fleste observationer blev gjort i nærheden af ynglelokaliteterne, dvs. omkring Læsø/Frederikshavn (NJ), Østjylland/Samsø (ÅH), Nord- og Vestsjælland samt Fyns Hoved (F). Arten træffes kun meget fåtalligt i resten af landet.

Ynglebestanden kan ud fra materialet opgøres til min. 465 par. Tallet er upræcist, da der ikke foreligger nøjagtige optællinger fra bl.a. Hesselø og Sejrø. For Hirsholmene (NJ) og Deget (NJ) var der tale om en markant fremgang fra hhv. 110-120 par og 35 par i 1987 til 200 par og 46 par i 1988. Den samlede Kattegatbestand er opgjort til ca 1000 par, heraf 600-700 par i Sverige (Jönsson 1989).

Observationerne udenfor ynglelokaliteterne var ret fåtallige. Ved Skagen (NJ) sås i alt 58 østtrækkende i perioden 20/4-29/5. Fra resten af landet 50 observationer af i alt ca 75 fugle, heraf ca halvdelen fra Christiansø (B). Sidstnævnte må formodes at stamme fra Østersø-bestanden, hvis størrelse er anslået til 20000 par (Nettleship & Evans 1985).

Turteldue *Streptopelia turtur*
1988 var et rigtigt bundår for Turtelduen. I perioden 1980-1987 blev der set 200-300 fugle pr år, i 1988 kun i alt 82. Specielt i de sydlige egne af landet er der set få. Årsagen til dette er ukendt. Vejret i maj, hvor Turtelduen plejer at kulminere, var optimalt med lune østlige og sydøstlige vinde.

Slørugle *Tyto alba*
Sløruglen er en art, som Rapportgruppen har mangelfuldt materiale på. Laursen (1986) angiver bestanden i Danmark 1980-83 til 44 par og 15 enlige.

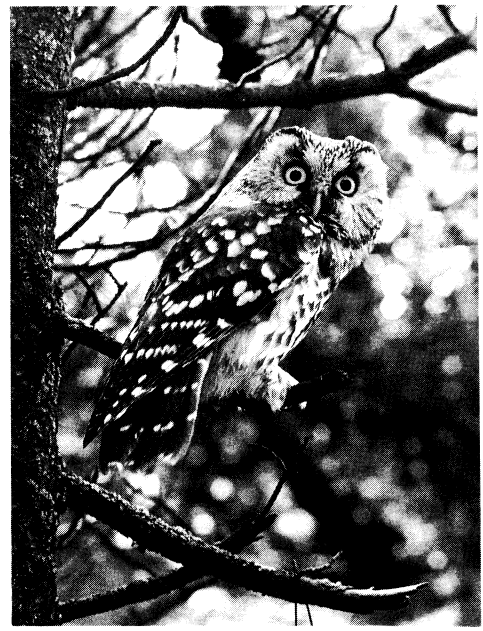

Perleugle. Foto: Knud Pedersen.

I 1988 var bestanden faldet til ca 20 par, og der forventes en fortsat langsom tilbagegang (J. Terp Laursen pers. medd.). Den blev set i Århus Amt, Sønderjyllands Amt og på Sjælland.

Kirkeugle *Athene noctua*
Materialet om Kirkeugle er mangelfuldt. Der er kun oplysninger om 7 ynglepar, fordelt med 2 par i Nordjylland, 4 par i Ringkøbing og 1 par i Århus Amt. Omkring 150 ynglepar er et rimeligt skøn af bestandens størrelse (J. Terp Laursen pers. medd.). Årsagen til den fortsatte tilbagegang for Kirkeuglen kan være mangel på egnede redepladser.

Mosehornugle *Asio flammeus*
De fleste Mosehornugler blev set på trækstederne eller som rastende i kystnære områder og større ådale. Antallet var i foråret noget lavere end normalt, mens efteråret var noget over det normale. Dette tyder på en god ynglesucces.

Forårstrækket var tidligt (ult. marts) i det meste af landet, formodentlig på grund af den milde vinter. Der er ikke registreret udprægede topdage. 6 til 8 sandsynlige eller sikre ynglepar er registreret, hvilket skal ses i forhold til 24-41 estimeret af Dybbro (1985). Efterårstrækket begyndte ult. sep. - pri. okt. Her var heller ikke udprægede topdage. Årets største forekomst var 10-15 18/10 Christiansø.

Perleugle *Aegolius funereus*
Kun to iagttagelser, begge i Kongelunden (S) i december. Desuden et sikkert ynglepar et sted i landet.

Natravn *Caprimulgus europaeus*
Efter alt at dømme et helt normalt år for Natravnen. Udfra det indkomne materiale kan ynglebestanden anslås til 90 - 100 par. Årets første fugl sås 16/5 Skagen (NJ), de sidste var 1 6/9 Christiansø (B) samt en efternøler 13/10 Kelds Nor (F). Som vanligt kun få iagttagelser efter med. aug.

Den tætteste bestand fandtes i de nord- og vestjyske klitplantager. Birkebæk (RK) og Høgild Plantage (RK) husede tilsammen flere end 25 par.

Isfugl *Alcedo atthis*
Uden for de traditionelle yngleområder (Midt- og Østjylland) er følgende sandsynlige eller sikre ynglepar fundet: NJ 2, F 1. Isfuglen er nu forsvundet som ynglefugl på Sjælland.

Biæder *Merops apiaster*
Biæderens optræden er meget sporadisk. Der ses flest i forbindelse med varme vinde fra øst og sydøst sidst på foråret og først på sommeren. Årets total blev 27 fugle, hvilket må siges at være et normalt antal. Alle fund var i kystområder.

Første fugl blev set i Skagen (NJ) 1/5, hvilket er tidligt. I østenvindsperioden sidst i maj blev der set 15 fugle ved Skagen. Et enkelt efterårsfund: 4/9 1 Stevns (S).

Hærfugl *Upupa epops*
Hærfuglens optræden i 1988 lå inden for det normale mht. antal. Tidsmæssigt er der ved at ske en ændring, idet arten fra at være typisk forårsgæst nu ses både forår og efterår.

Jylland og Fyn havde klar overvægt af efterårsfund, hvorimod resten af landet havde overvægt af forårsfund. Dette kan skyldes, at Sjælland, Møn, Lolland-Falster og Bornholm ligger tættere på yngleområder med relativt gode bestande af Hærfugle, hvorfra fugle kommer til landet på forlænget træk. Forårsfuglene fra Jylland og Fyn var også på forlænget træk, men bestanden af Hærfugl i Nordtyskland og Holland er lille (Risberg 1979). Efterårs/vinterfundene var antagelig et resultat af omvendt (fejlorienteret) træk af østlige fugle, hvis normale vinterkvarter er Indien (Risberg 1979).

Vendehals *Jynx torquila*
Årets første fugle sås 16/4 (1 Moesgård (ÅH) og 1 Fussingø Skov (ÅH)), hvilket er normalt. Den sidste, 5/10 Korshage (S), var sen. Materialet indeholder kun oplysninger om 23-29 ynglepar, hvilket sandsynligvis mere afspejler den skjulte levevis end det reelle antal.

Grønspætte *Picus viridis*
Grønspætten observeredes i normalt antal med kulmination i marts-maj, hvor stemmerne oftest høres. Er mest udbredt som ynglefugl i Midtjylland, især omkring Silkeborgsøerne; Silkeborg Statsskov husede 34-42 par. Ellers små ynglebestande i NJ, RK, VE og SJ. Uden for yngleområdet blev der iagttaget Grønspætte i Nordby på Fanø (13/10 1 Ø, første iagttagelse her) og flere steder på Fyn.

Sortspætte *Dryocopus martius*
Sortspætten træffes ynglende i alle rapportområder på nær Ribe, Fyn, Lolland-Falster og Møn. Landsbestanden er skønnet til godt 100 par i 1987

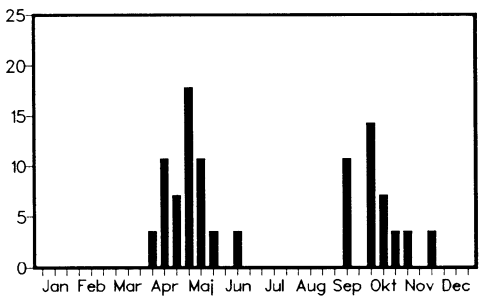

Procentvis fordeling af Hærfugl (10-dagesperioder, n=28).
Temporal distribution of Hoopoes (pct occurrence in 10-day periods, n=28).

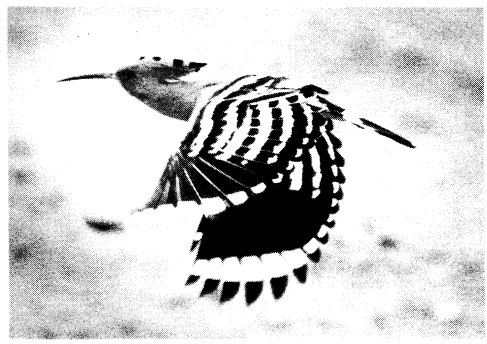

Hærfugl. Foto: Mats Lindén.

(Hansen 1989), og den var uforandret i 1988. Den tætteste bestand var på Bornholm med ca 35 par (Finn Hansen pers. medd.). Uden for yngleområdet er der fundet spor af Sortspætte i Bordrup/ Oksbøl Plantage (RB) i vinteren 1987/88. Materialet indeholder oplysninger om ganske få trækfugle, bl.a. 4-5 trk. Gilleleje (S) 19/3-5/4.

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor*
Arten har en klar østlig udbredelse i Danmark. Omkring 90% af iagttagelserne er gjort uden for Jylland, bl.a. en del træk- og vinteriagttagelser. Der var 12-13 sandsynlige eller sikre ynglepar, alle uden for Jylland; flest på Sjælland (6-7 par).

Toplærke *Galerida cristata*
På landsplan blev der indrapporteret 40-45 ynglepar. FFDN (1989) anslår dog den nordjyske bestand til 50-80 par mod de indrapporterede 12-14 par fra amtet. Endvidere blev arten angivet som almindelig i Esbjerg (RB) uden angivelse af antal ynglepar.

Toplærken har sin hovedudbredelse i det nordjyske og forekommer mere spredt i resten af landet. Der synes at have været en kraftig tilbagegang i løbet af de sidste ti år. I 1978 var der 250 ynglepar i Nordjylland (Møller 1978). I resten af Nordvesteuropa er der også konstateret en tilbagegang (Cramp 1988).

De danske Toplærker er standfugle. Det er derfor usædvanligt at se dem på træk. I foråret blev der observeret Toplærker på direkte træk 16/4, 9/5 og 25/5, alle dage én fugl og alle ved Gilleleje (S).

Hedelærke *Lullula arborea*
Antallet af trækkende Hedelærker var normalt med 368 fugle forår og 435 fugle efterår.

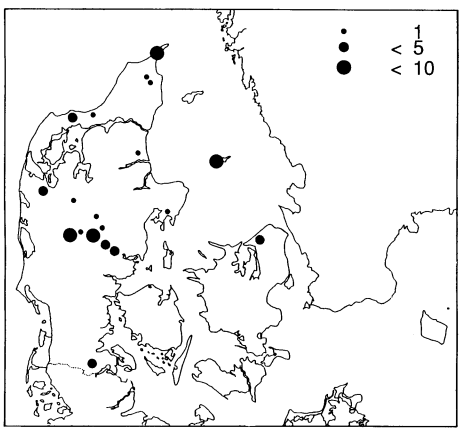

Ynglefund af Hedelærke (antal par).
Breeding Wood Larks (pairs) recorded in 1988.

De første (4 eks.) sås ved Ålebæk Strand (M) 16/3. Forårstrækket kulminerede ult. marts.

Efterårstrækket indledtes med 8 fugle 8/9 ved Dragør Sydstrand (S). Størsteparten af fuglene (n=371) trak i okt. Årets sidste fugl blev set så sent som 16/11 på Christiansø (B).

Der blev indrapporteret 42-56 ynglepar på landsplan, heraf 4 par fra Sjælland. Med det lave antal indrapporterede sjællandske ynglefugle synes tilbagegangen på Sjælland at fortsætte: 25-30 par i 1970erne, 15-20 par i 1979-80 (Rasmussen 1981).

Der er ikke meldt om tilbagegang fra de jyske lokaliteter. Tyngdepunktet for bestanden synes at være i Midtjylland.

Bjerglærke *Eremophila alpestris*
Bjerglærken observeres i Danmark i vinterhalvåret, idet den bl.a. overvintrer ved de sydlige Nordsø-kyster (Cramp 1988). Der blev fra årsskiftet og frem til 21/5 registreret 306 Bjerglærker. Størsteparten blev set ved den jyske vestkyst (n=278). Den største flok var 80 ved Margrethekog (SJ) 19/3.

Efterårets første fugl ankom 22/9 ved Vejlerne (NJ). Hovedparten blev observeret i okt. med maks. 58 30/10, Sønderho, Fanø (RB). Totalt blev der set 974 fugle i andet halvår af 1988, flest i Nordvestjylland (n=938).

Markpiber *Anthus campestris*
Årets første fugl blev set 1/5: 1 S ved Korshage (S) og en syngende fugl på Skagen (NJ). Af forårstrækkets 19 fugle blev 10 set i Nordjylland, med maks. 3 rst. 30/5 Damsted Klit (NJ). 5 fugle observeredes i Århus Amt, 3 i Nordsjælland og 1 på Christiansø (B).

Efterårstrækket blev indledt med 1 rst. Gedser (LF) 12/8. Der blev observeret 38-40 fugle frem til 5/10, heraf 12 på Sjælland, 2 Gedser (LF), 2 Hammeren (B), 5 Anholt (ÅH), 1 Kysing Fjord (ÅH), 14 Langli/Blåvand (RB), 3 Nordjylland og 1 Rømø (SJ). Et par sene observationer var: 28/10 1 rst. Korshage (S); 14/11 1 Ulvedybet (NJ).

Der er indrapporteret 11 syngende fugle fra Skagen, og fra Anholt oplyses 6-8 par at have ynglet. Endvidere har der muligvis været et ynglepar ved Rørvig (S), idet en ungfugl blev set 4/8.

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*
Et forår med mange fugle (n=37) og to tidlige observationer: 2/5 1 Christiansø (B) og 3/5 2 rst. Kofoeds Enge (S). Hovedparten af fuglene trak i perioden 11-30/5, flest (n=11) 14-16/5. Sidste fugl blev set på Christiansø 4/6. Øst for Storebælt blev der set 22 fugle, mens Skagen (NJ) havde 10 eks., hvilket er mange.

Efterårstrækket (n=80) blev indledt 24/8 med 1 trk. Gedser (LF). Derefter sås kun få fugle indtil 15/9 og frem til 4/10, hvor størsteparten af fuglene (n=39) blev registreret. Fuglene øst for Storebælt blev hovedsagelig set i perioden med. aug. - pri. sep., mens fuglene vest for Storebælt blev set med. sep. - med. okt. Flest fugle sås i det østlige Danmark (n=62). Sidste fugl var 1 trk. Gedser (LF) 15/10.

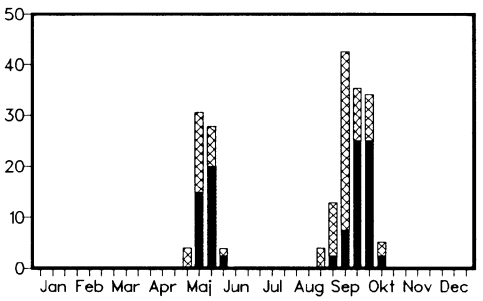

Procentvis fordeling af Rødstrubet Piber (10-dagesperioder, n=124). Skravering angiver fugle i det østlige Danmark, sort i det vestlige Danmark.
Temporal distribution of Red-throated Pipits (pct occurrence in 10-day periods, n=124). Hatched bars indicate birds in eastern Denmark, black bars in western Denmark.

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima*
Årets fund af denne underart er som følger: 9/5 1 Skagen (NJ), 10/5 1 Sdr. Nyland, Læsø (NJ) samt 1-21/5 1 han Kongelundsstranden (S). Den 19/7 blev en han set samme sted. Der er muligvis tale om den samme fugl.

Sortrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii*
Af årets 10 fugle er de 8 indrapporteret fra Nordjylland i perioden 26/3-7/5. Ud over de nordjyske fugle blev der observeret 1 15/7 Omø Havn (S) samt 1 han 8/5 på Vestmøn. At hovedparten af fuglene ses i Jylland skyldes, at Sortrygget Hvid Vipstjert har sin udbredelse på De Britiske Øer.

En hun dannede par med en Hvid Vipstjert *M. a. alba* i Virksund (NJ) og fik 4 flyvefærdige unger.

Silkehale *Bombycilla garrulus*
1988 blev invasionsår for Silkehale. En mindre invasion, som især berørte hovedstadsområdet, gav

Regional fordeling af Silkehale (2. halvår).
Regional distribution of Waxwing (2nd half-year).

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF/M	B	Total
sep. med.				8							8
ult.	9			20				50			79
okt. pri.								63		1	64
med.	190	1		3				5		14	213
ult.	1819	166	797	1297	63	99	59	1292	59	11	5662
nov. pri.	8708	4265	314	5033	779	422	359	6375	454	56	26765
med.	1932	500	155	6382	222	192	1291	4563	130	43	15410
ult.	119	25	9	814	69	41	539	3992	5		5613
dec. pri.	8	51		287	74	150	187	5179	43		5979
med.	229			200	147	25	230	3257			4088
ult.	510			458	161		362	3764			5255
Total	13524	5008	1275	14502	1515	929	3027	28540	691	125	69136

i perioden 4/1-30/5 396 fugle, heraf 35 i Nordjylland, 10 i Århus og 3 i Vejle Amt. Senere på året fulgte en landsdækkende invasion med de første 8-10 fugle i Ålsrode (ÅH) 16/9. Herefter var der spredte observationer frem til ult. okt., hvor der kom mange fugle, især til Nordjylland, Århus Amt og Københavnsområdet. Efter 1. nov. blev der set Silkehaler over hele landet, og landstotalen for perioden 16/9-31/12 blev 69 000 fugle. Tallet er dog ikke korrigeret for gengangere. Invasionen ebbede ud sidst i november, dog ikke i hovedstadsområdet, hvor der blev rapporteret om mange fugle helt frem til årsskiftet.

Vandstær *Cinclus cinclus*
Der er i alt oplyst om 141 overvintrende Vandstære i 1. halvår af 1988. Størsteparten er registreret vest for Storebælt, i alt 94 fugle. De sjællandske fugle er især indrapporteret fra hovedstadsområdet. Der blev ikke registreret lokaliteter med over 4 Vandstære. I april havde de fleste af fuglene forladt deres vinterterritorier; de sidste blev set 30/4 med hhv. 1 eks. Kastbjerg Mølle (ÅH) og 1 eks. Rørvig (S).

Til trods for, at vinteren 1988/89 blev lige så mild som 1987/88, blev der i 2. halvår af 1988 registreret hele 217 overvintrende Vandstære. På nogle lokaliteter blev der desuden set mange fugle, bl.a. med. okt. 15 Harrild Dambrug (VE), 30/10 8 Tørning Mølle (ÅH), 5/11 12-18 Sæbygård Skov (NJ), 5/11 7 Sønderby (RK), 20/11 6-8 Lystrup Å (ÅH), dec. 10-12 Funder Å (ÅH), 18/12 8 Køge Å (S) og 31/12 min. 10 Lellinge Å (S). Første fugl set 5/9 1 Madum Sø (NJ). Det højere antal fugle i 2. halvår kan muligvis forklares ved en god ynglesucces.

Der foreligger ikke oplysninger om ynglende Vandstær i 1988.

Blåhals *Luscinia svecica*
Blåhalse på vej til de nordlige ynglepladser blev set i perioden 1-26/5 (n=96), med hovedparten af trækket 14-16/5 (n=75); heraf 10-15 på Christiansø (B) 16/5. Resten af fuglene blev registreret spredt fra hele landet.

Af efterårets 14 fugle var den første 1 rst. han, Christiansø, hvor også hovedparten af de øvrige fugle blev set (n=6). Trækket afsluttes normalt sidst i sep.; der blev dog set en fugl så sent som 22/10 (Tommerup (F)).

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros*
I 1988 blev der oplyst om 161-173 ynglepar/syngende hanner. Den største samlede bestand synes at befinde sig i Åbenrå (SJ), hvor der 15/5 blev registreret 20 syngende hanner. Husrødstjerten har en mere spredt udbredelse i Nord- og Vestjylland; der er kun oplysninger om ca 10 par fra Nordjylland og et enkelt par fra Ringkøbing.

Ud over to vinterobservationer af en fugl ved Bøjden Nor (F) 13/1 og 29/1 blev forårets første fugl set 10/3 ved Dollerup Sø (VE). Årets sidste to fugle blev set 30/10, hhv. Stevns Klint (S) og Blåvand (RB).

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*
Af årets 20 fugle var 10 fra foråret (første 13/3 Blåvand (RB), sidste 13/5 Skagen (NJ)). Der foreligger én sommerobservation, 1 fugl 18/8 på Skallingen (RB). Efterårets 9 fugle blev set fra 1/10 (2 rst. hanner Blåvand (RB)) og frem til 12/11 (1 rst. Blåvand). Hovedparten blev set i Nord- og Vestjylland (n=14). Af de resterende fugle blev 5 set på Sjælland (3 forår, 2 efterår), mens en enkelt hun/juv. sås på Møn 21-23/10.

Ringdrossel *Turdus torquatus*
Foråret gav, ligesom i 1987, invasionsagtigt mange fugle (n=2751), især i Nordjylland (n=1274). Hovedparten blev set 16-20/4 (i alt 1134). Sverige melder ligeledes om usædvanligt mange Ringdrosler i samme periode. Den høje koncentration

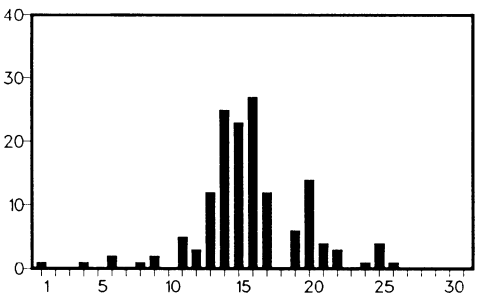

Dagstotaler for Blåhals i maj.
Daily totals of Bluethroats during May.

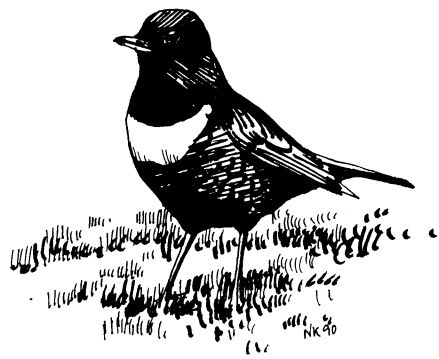

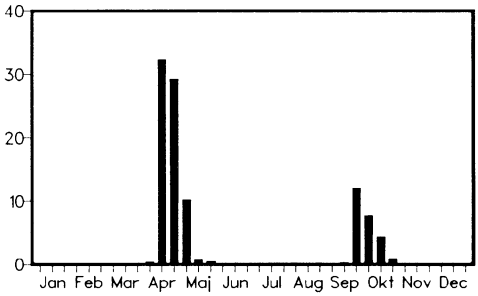

Procentvis fordeling af Ringdrossel (10-dagesperioder, n=3722).
Temporal distribution of Ring Ouzels (pct occurrence in 10-day periods, n=3722).

kan skyldes, at fuglene er blevet presset ind på en smallere trækrute af dårligt vejr (Högberg & Järås 1989).

Efterårstallene er som vanligt lavere end forårstallene (n=971), med flest fugle i Ribe Amt (maks. 243 ved Sønderho 1/10). Årets sidste fugle blev set 16/11 (1 Anholt (ÅH)) og 1/12 (1 Tjørring (RK)).

Græshoppesanger *Locustella naevia*
På landsplan blev der indrapporteret 525-550 syngende hanner/ynglepar. Hovedparten er registreret på Sjælland (n=305-310), heraf er 160 fra Vestamager.

Første fugl blev set 20/4 i Blåvand (RB), og årets sidste fugl blev set så sent som 2/10 i Skifterne, Fanø (RB). Hovedparten af fuglene synes dog at have forladt landet med. sep.

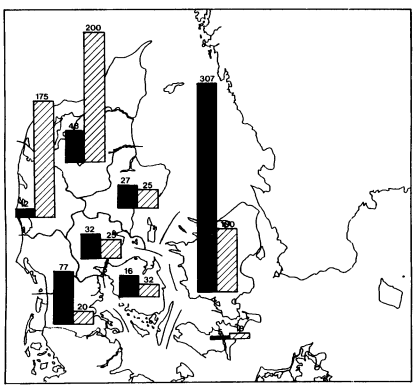

Regional fordeling af Sivsanger (skraveret) og Græshoppesanger (sort søjle). Antal fugle pr region er angivet over søjlerne.
Regional distribution of Sedge Warbler (hatched) and Grasshopper Warbler (black). Total number per region is indicated above the bars.

Savisanger *Locustella luscinioides*
Arten har en sydlig udbredelse i landet. Der blev i 1988 registreret i alt 40 syngende hanner, den første 17/4 Trillen (SJ). Den sidste er fra 21/7, Vejlerne (NJ). Det højeste antal syngende fugle blev hørt 3/6, nemlig 6 i Magisterkog (SJ).

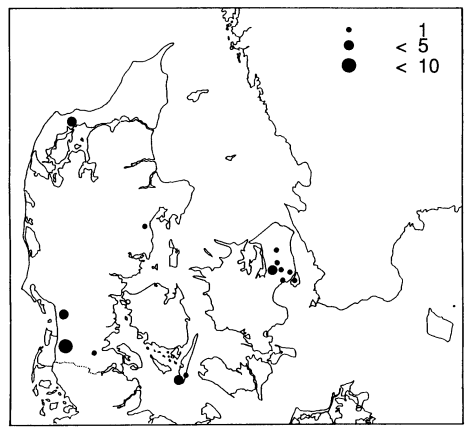

Geografisk fordeling af Savisanger.
Savi's Warbler records in 1988.

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*
Årets første fugl kom så tidligt som 19/4 ved Hundstrup Å (F). Den sidste blev set 25/9 ved Dragør Sydstrand (S).

Der er ikke registreret nogen nedgang i bestanden i forhold til 1987. På landsplan er oplyst om ca 600 ynglepar (der foreligger dog ingen oplysninger fra Bornholm og Ribe Amter). I Vejlerne, som huser den største bestand i landet, blev der 16/6 optalt 105 fugle.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*
Der blev registreret 12 fugle, hvoraf 2 udgjorde et sikkert ynglepar, idet observatøren var så indiskret at overvære en parring.

Årets første fugl blev observeret 11/5 i Vejlerne (NJ), den sidste 9/8 ved Gundsømagle Sø (S). Størsteparten blev hørt på Sjælland (n=6).

Høgesanger *Sylvia nisoria*
Der foreligger oplysninger om 6-7 ynglepar, alle fra Lolland-Falster-Møn. Desuden er der set 1k-fugle ved Vejlerne (NJ) (1 20/8), Tipperne (RK) (1 10/8), Blåvand (RB) (1 18/8-27/9) og Sønderho (RB) (1 8/10).

Fra 14/5-15/6 foreligger der 11 observationer, heraf én Skagen (NJ) 14/5, resten fra Christiansø (B). I efteråret er der registreret 7 fugle i perioden 9/8-5/9, heraf 6 fra Kroghage, Gedser (LF).

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*
Der blev indrapporteret 27-30 fugle. Forekomsten var overvejende sydlig. Årets første fugl sås 20/3 i Kerteminde (F). Hovedparten blev dog set i sidste halvdel af april (n=12). Der blev hørt syngende hanner i Kongelunden (S) (1 eks. 16-22/4), Ålebæk Strand (M) (1 eks. 31/3) og Jydelejet (M) (1 eks. 23/5-5/6). Efterårets 7 fugle blev hovedsagelig set i oktober, med sidste fugle 13/11: 2 Enebærodde (F).

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*
Normalt år med 165 fugle om foråret. Årets første fugle blev set 4/5, 2 fugle Christiansø (B) og 1 han Usserød Ådal. Hovedparten blev set på Christiansø (n=134), flest 26/5 med 12-15. Resten sås spredt i resten af landet. Desuden foreligger der flg. oplysninger om fugle fra juli: 5/7 1 set Veddelev (S); 9/7 1 syngende Skagen (NJ). Desuden har et par ynglet i Århus Amt.

Efterårstrækket startede 1/9 med 1 eks. på Christiansø, hvor yderligere 30 fugle sås frem til 11/10, med maks. 3-4 eks. 10/9. Efterårstotalen kom op på ca 40. Sidste observation var 17/10 på Rømø (SJ).

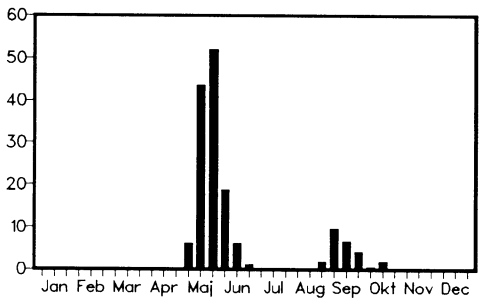

Procentvis fordeling af Lille Fluesnapper (10-dagesperioder, n=165).
Temporal distribution of Red-breasted Flycatchers (pct occurrence in 10-day periods, n=165).

Skægmejse *Panurus biarmicus*
Efter den milde vinter 1987/88 synes Skægmejsen at have genetableret sig flere steder i landet, med Tryggelev Nor (F) som den vigtigste lokalitet (flest 24/8 (43), 23/10 (37) og 20/11 (64)). Fuglene opholdt sig i yngleområderne hele året, dog blev strejfende flokke set i efteråret, bl.a. ved Klise Nor (F) 17/10 (10 eks.).

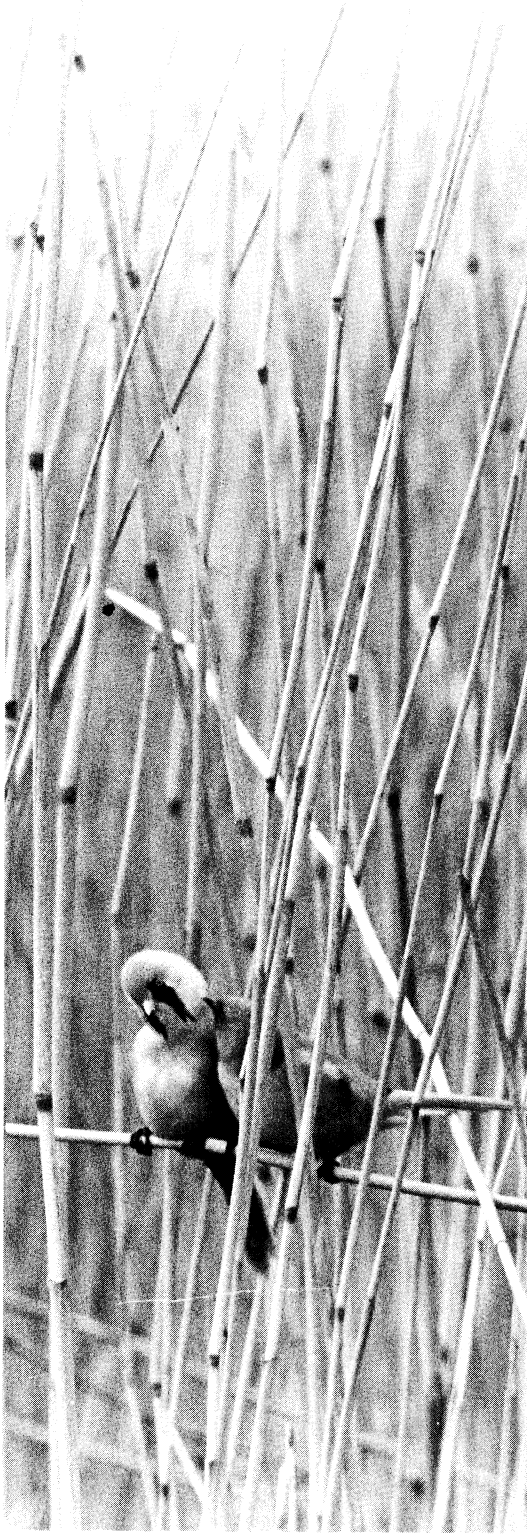

Skægmejser. Foto: Erik Thomsen.

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*
En lidt problematisk art at bearbejde, idet den i de områder, hvor den ikke er omfattet af SU-listen, tilsyneladende er så almindelig, at den ikke indrapporteres. I Sønderjylland er 2-3 ynglepar indberettet. Vejle Amt angiver at have ca 6 ynglepar, og Fyn har registreret 8 syngende hanner. I Ribe Amt er 1-2 fugle hørt. Clausen & Madsen (1986) anslog for perioden 1979-1984 antallet af syngende hanner i Sønderjylland til 115-130, mens bestanden i Ribe Amt skønnedes at være 15 par, i Vejle Amt ca 50 par, og i Fyns Amt mindst 50 par.

Pungmejse *Remiz pendulinus*
Det er vanskeligt at gennemskue, hvor stor den danske bestand af Pungmejser egentlig er, dels pga. artens specielle ynglebiologi, dels fordi en del ynglefund hemmeligholdes.

Fra 1988 foreligger der oplysninger om 16-21 ynglelokaliteter med 25-29 "ynglepar". – Fra foråret foreligger flg. trækobservationer: 7/4 1 trk. Hellebæk (S); 1/5 1 trk.-forsøg, 25/5 1 trkf. og 30/5 1 trk., alle Skagen (NJ). I efteråret trak 30 fugle i perioden 28/8-3/10, flest på Fyn (n=12).

Pirol *Oriolus oriolus*
Hovedparten af iagttagelserne er fra maj (n=59-65). Resten fordeler sig på juni 28, juli 6, august 1 og september 1 (8/9 Kobbelskoven, Kolding).

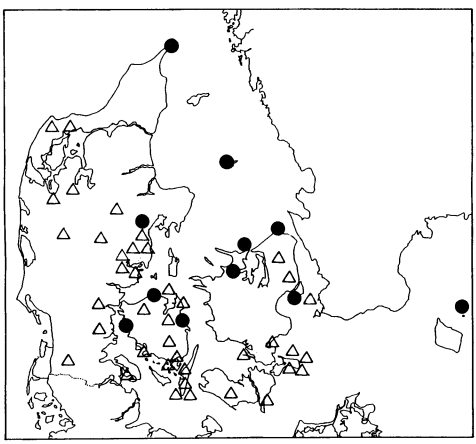

Geografisk fordeling af Pirol. Forekomster over længere perioder eller af flere fugle er angivet med cirkler, enkeltiagttagelser med trekanter.
Geographical distribution of Golden Orioles. Observations of several birds, or birds observed through some time are indicated by dots, single observations by triangles.

Hertil kommer 29 obs. fra Fyn mellem 13/5 og 3/8. Samtlige observationssteder fremgår af kortet.

Som sædvanligt sås en del fugle på trækstederne. Ved Skagen (NJ) er der 15/5-30/5 set 16-21, hvilket er mange; flest sås 29/5 (8-13). Ved Gilleleje (S) sås 4 8/5-28/5.

Arten er fast ynglefugl på flere lokaliteter på Lolland-Falster, men det fremgår ikke af det indsendte materiale.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*
Gennemgående er der meldt om mange observationer, i Nordjylland således det største antal i 80erne. Hvorledes eventuelle gengangere er håndteret i de enkelte regioner, fremgår dog ikke.

Forårstrækket gjorde sig ikke meget bemærket, medens der var et ret betydeligt træk i oktober. Yderdatoer blev 19/5 1 Vestamager og 9/9 1 Gedser. I alt 3 ynglefund: 1-(2) Nordjylland, 1 Vestjylland og 1 Østjylland. Af enkelt-obs. bør følgende fremhæves: 13/5 1 Gjerrild (blot anden maj-iagttagelse fra Århus Amt); 21/10 8 Gedser.

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*
Kun få iagttagelser i forårsmånederne, og derfor en smule overraskende med 1-2 ynglefund i Østjylland.

I efteråret invasion, der især udmærkede sig ved kun at berøre et relativt smalt bælte af Danmark: Fyn, den sydlige del af Sjælland samt Falster. Hovedparten af fuglene er kommet fra Falsterbo. Direkte træk er noteret som følger: Kongelunden 31/8-2/10 80 trk. + 19 trkf., Gedser 25/8-30/9 ca 150, Langelands sydspids 3/9-21/9 185.

Ravn *Corvus corax*
Forekomsten kan bedømmes ud fra yngleopgørelser, trækiagttagelser, optællinger på overnatningspladser (især i vinterhalvåret) samt spredte obs. uden for det faste udbredelsesområde. Efterhånden som bestanden øges, reduceres anvendeligheden af de spredte obs. Selv på trækstederne er det nu ofte vanskeligt at skelne lokale bevægelser fra regulært træk.

Ynglebestand: Ialt 82-88 par med følgende fordeling. Nordjylland 2-3 par samt 14 parvise stationære fugle. Vestjylland 1 par og 4 stationære fugle. Østjylland 35-39 par, tilsyneladende en lille fremgang. Sønderjylland 25 par, Fyn 7 par, Sjælland 10-11 par i Nordsjælland (men næppe alle registreret) og mindst 2 par i Syd- og Vestsjælland.

Kollektiv overnatning: Ved Vedsted i Sønderjylland ca 460 fugle. I januar-februar mindst 7 fugle Store Dyrehave, Sjælland.

Ravne. Foto: John Larsen.

Træk: Nordjylland 27/1-26/4 9 på 7 lokaliteter, flest 20/4 3 N Dronninglund. Desuden 27/7 1 trækforsøg og 25/10 1 S Skagen. Øvrige: 7/4-23/5 2 Ø + 1 trækforsøg Rørvig; 17/10 1 trækforsøg Kroghage, Gedser; 30/10 2 Sønderho, Vestjylland.

Spredte obs.: I Nordjylland (alt medregnet) 63 obs. af ca 40 fugle. Vestjylland 5 obs. af 8 fugle. Østjylland maks. 13, Voervadsbro 23/10. Fyn i alt 97 iagttagelser af 172 fugle, flest 21/8 8 Nielstrup Sø. Sjælland maks. 8, Virum 7/9. Lolland-Falster-Møn: 24/1 og 14/2 Bøtø Nor, samt 4 obs. fra 3 lokaliteter 15/10-24/10. Bornholm: 2 Ølene 5/10.

Gulirisk *Serinus serinus*
Forårets observationer fordeler sig på Vest- og Nordjylland (n=10) i perioden 11/5-16/6, samt Sjælland og Christiansø (n=7) i perioden 16/4-16/5. Flest fugle sås i maj (n=11). Fra efteråret kun 3 observationer: 20/8 og 10/10 1 Gedser (LF), og 14/10 2 Sønderho, Fanø.

Observationerne fra Fyn falder helt uden for dette mønster: ikke mindre end 6 obs. af 17 fugle, heraf 3 allerede 5/3 (Kerteminde). Resten i juni-juli med maks. 6, Nørresø 5/7. Gennemsnit på Fyn i årene 1980 og 1982-85 er blot 1 fugl om året.

Den nedadgående tendens for arten i de seneste år illustreres tydeligt af antallet af fund på Sjælland i årene 1971-1988.

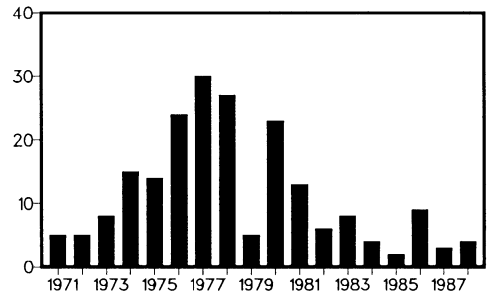

Årstotaler for Gulirisk på Sjælland 1971-88.
Annual totals of Serins recorded in Zealand, 1971-88.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*
Kun 1 forårsiagttagelse: 28/5 2 trækforsøg, Skagen. I efteråret mindre invasion med 31 fugle i perioden 18/8-31/12, flest 7/11 7 Nykøbing Mors. Månedsfordeling: august 2, oktober 13, november 14 og december 2. Kun observeret i Nordjylland (14), Ribe (1) og Vejle (8) amter samt på Sjælland (8).

I Sverige sjettehøjeste årstotal (n=400) efter 1979 og 1984-1987 (Tyrberg 1989).

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*
De fleste forårsiagttagelser er fra Nordjylland (n=67) i perioden 7/3-22/6. Derudover kun 8 iagttagelser af 16 fugle mellem 14/1 og 31/3.

Om efteråret flere fugle, især i Vestjylland (n=235, heraf 214 Sønderho (RB) 27/9-24/10) og på Sjælland efter 25/9 (n=ca 150). Fra det øvrige land enkelte septemberobs.: 5/9 1 trækkende, Dovns Klint (F); 1 uden dato, Hammeren (B); samt 10 obs. af 38 fugle i okt.-dec.

Forekomster på over 20 fugle: 27/4 30 N Dronninglund Storskov (NJ); 6/10 40 trækkende Sønderho (RB); 9/11 22 Præstø Fed (S).

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*
Ved Skagen (NJ) observeredes som i 1987 meget store trækbevægelser i maj. Arten er iøvrigt meget ujævn i sin forekomst. Seks steder tegnede sig for faste forekomster. I resten af landet er arten stadig sjælden. F.eks. blev den noteret som ny art for Vejle Amt.

De første sås 13/5 på de traditionelle steder (Skagen (NJ) og Christiansø (B)). Trækket toppede ult. maj; de største dage blev 27/5 18 Gilleleje (S), 25-27/5 15-20 pr dag og 29/5 20-25 Christiansø og 20 Gulstav, Langeland (F). Skagen havde i perioden 15/5-1/6 122 trk. og 5 trækforsøg. Der er indrapporteret et ynglefund fra Christiansø. Efterårstrækket var som vanligt beskedent og berørte kun Christiansø, hvor der blev set op til 4 på de bedste dage. Den sidste fugl sås 17/9.

Laplandsværling *Calcarius lapponicus*
Det meget forskelligartede materiale giver ikke mulighed for en ensartet bearbejdning. Forekomsten bedømmes generelt som fåtallig.

Fra de store jyske rastepladser meldes om følgende maks.-tal: Vejlerne (NJ) 8/1 33 og 14/11 90. Harboøre Tange (RK) 22/11 11. Margrethekog (SJ) 65 i dec.

Fra trækstederne følgende tal: Skagen (NJ) 26/3-8/5 30 Ø, med maks. 5 16/4. Gilleleje (S) 31/3-2/5 15. Hellebæk (S) 5/4-1/5 4. Sønderho (RB) 13/9-21/11 150, maks. 21 30/10. Blåvand (RB) 13/9-8/11 30, maks. 5 19/10.

Det største tal blandt øvrige observationer: 20 19/11 Alrø (ÅH). Ingen observationer i Vejle Amt og på Møn.

Hortulan *Emberiza hortulana*
Efter to tidlige obs. på Sjælland (20/4 og 25/4) mange fugle allerede i slutningen af april (30/4) med ikke mindre end 5 obs. af 18 eks., flest Østerby, Læsø (NJ) (5) og Rørvig (S) (7).

I maj som vanligt flest ved Skagen (NJ) (n=22, maks. 5 rst. 25/5) samt på Sjælland (n=25), heraf 11 Rørvig. Fra det øvrige land mindst 21 fugle, flest 7/5 5 Gudhjem (B). Forekomsten betegnes som normal (NJ) til fåtallig (SJ).

Efterårsfuglene (n=111-115) er alle fra perioden 20/8-22/9, bortset fra en meget tidlig 8/8 i Kongelunden (S). Mod sædvane ikke flest på Sjælland (n=39-40), men i Vestjylland (n=61-64)! Ved Sønderho (RB) sås 50-53 med maks. 25-27 7/9.

Derudover melder Christiansø (B) om 1-5 pr dag 30/4-15/5, dog 15-20 6/5, samt 1 10/6. Om efteråret tidlig ankomst med 1 7/8 og 3-4 10/8, derefter 1-5 pr dag 18/8-4/9 (dog 10-12 26/8, 15-20 27/8 og 6-8 2/9).

Summary

The Danish Bird Report 1988
This report deals with the occurrence in Denmark of 118 species of birds which are generally not reported elsewhere, e.g., by the Rarities Committee or as subjects of systematic monitoring schemes.

Owing to the unusually mild winter 1987/88 many geese, ducks and waders wintered in Denmark. Many passerines likewise benefitted by the mild winter weather. One example is the Bearded Tit which appears to be re-establishing itself in the Danish fauna.

Stable anticyclonic weather prevailed in May, and observers throughout the country reported on migrant raptors and passerines in unusual numbers, including many vagrants from the southeast. The raptor migration in particular was staggering, with the highest daily totals ever reported from Skagen (NJ) of Hobby, Red-footed Falcon and Montagu's Harrier.

The fall was notable for its many seabirds of which Leach's Storm Petrel and Long-tailed Skua were reported in record-setting numbers. The occurrence of Long-tailed Skua may be characterized as an invasion, comprising hundreds of birds seen along the west coast of Jutland.

Towards the end of the year a country-wide invasion of Waxwings took place.

Referencer

Blomqvist, S. & M. Elander 1980: Tre måsfåglar i Arktis. – Fauna och flora 75: 217-230.

Camphuysen, C. J. & J. E. den Ouden 1988: Opmerkelijke concentratie jagers Stercorariidae in zeevogelrijk zeegebied ten oosten van Aberdeen (Schotland), september 1988. – Sula 2(3): 91-92.

Cherrug, S., H.-Å. Gustavsson, A. Lindén, B. Petersson, U. Stengård & K. Ståhl 1989: Fåglar i Skåne 1988. – Anser suppl. 24.

Christensen, J. O. 1990: Status for ynglebestande af måger og terner m.fl. i Danmark 1988. – Måge- ternegruppen, DOF, København.

Christophersen, H. & J. S. Pedersen 1987: Søkongen *Alle alle* og dens forekomst i Sydskandinavien 1978-1987. – Pelagicus 2: 11-16.

Clausen, P. & J. Madsen 1986: Forekomsten af Korttået Træløber *Certhia brachydactyla* i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 9-16.

Cramp, S. & K. E. L. Simmons (red.) 1980: The Birds of the Western Palearctic. Vol. II. – Oxford University Press.

Cramp, S. & K. E. L. Simmons (red.) 1983: The Birds of the Western Palearctic. Vol. III. – Oxford University Press.

Cramp, S. (red.) 1988: The Birds of the Western Palearctic. Vol. V. – Oxford University Press.

Danielsen, F., H. Skov & J. Durinck 1988: Optælling af havfugle fra skibe i danske farvande i april og maj 1988. Statusrapport. – Ornis Consult.

Danielsen, F., H. Skov & J. Durinck i trykken: Estimates of populations of wintering Red-throated Diver *Gavia stellata* and Black-throated Diver *Gavia arctica* of northwestern Europe. – Proc. 7th Nordic Congr. Orn. 1990.

Dawson, I., K. Allsopp & B. Nightingale 1989: Monthly reports. October 1988. – British Birds 82: 121-134.

Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse. – DOF, København.

Dybbro, T. 1985: Status for danske fuglelokaliteter. – DOF, København.

FFDN (Foren. Fugle & Dyr i Nordjylland) 1989: Fugle og dyr i Nordjylland 1988. – Højslev.

Fischer, K. 1990a: Dværgterne (*Sterna albifrons*). S. 69-72 i: Christensen, J. O.: Status for ynglebestande af måger og terner m.fl. i Danmark 1988. – Måge- ternegruppen, DOF, København.

Fischer, K. 1990b: Hvidbrystet Præstekrave (*Charadrius alexandrinus*). S. 82 i: Christensen, J. O.: Status for ynglebestande af måger og terner m.fl. i Danmark 1988. – Måge- ternegruppen, DOF, København.

Fischer, K. 1990c: Sandterne (*Gelochelidon nilotica*). S. 61-62 i: Christensen, J. O.: Status for ynglebestande af måger og terner m.fl. i Danmark 1988. – Måge- ternegruppen, DOF, København.

Fisher, J. & R. M. Lockley 1954: Seabirds. – Collins, London.

Flensted, K. N. 1990: Status for Sortterne i Danmark 1988. S. 60-62 i: Christensen, J. O.: Status for ynglebestande af måger og terner m.fl. i Danmark 1988. – Måge- ternegruppen, DOF, København

Furness, R. W. 1987: The Skuas. – T. & A. D. Poyser.

Folkestad, A. O. 1987: Havørna i Norge. – Vår Fuglefauna 10: 16-18.

Génsbøl, B. 1987: Rovfuglene i Europa. 2. udg. – G. E. C. Gad.

Gjerow, P. 1988: Skånska vinterörnar 9-10 januari 1988. – Anser 27: 223-224.

Hansen, P. 1989: Sortspætte. S. 132-136 i: Meltofte, H. & J. Fjeldså (red.): Fuglene i Danmark 2. – Gyldendal.

Hellman, L. & G. Wikman 1989: Fågelrapport från Västkusten. – Fåglar på Västkusten, Suppl. 18.

Hirschfeld, E. 1989: Sällsynta fåglar i Sverige 1988 – rapport från SOF:s raritetskommitté. – Vår Fågelvärld 48: 447-463.

Hirschfeld, E. & M. Ullman 1985: Forekomsten av vittrut *Larus hyperboreus* i Skåne. – Anser 24: 103-114.

Hirschfeld, E. & M. Ullman 1989: Rödhuvad dykand *Netta rufina* och vitögd dykand *Aythya nyroca* i Sverige – i vilken utsträckning är de spontana? – Vår Fågelvärld 48: 11-23.

Hjorth, C. 1990: Urfuglen i klemme i systemet. – Fugle 10(2): 9.

Holst, O. 1990: Örnräkningen i Skåne januari 1990. – Anser 29: 73-74.

Högberg, A. & T. Järås 1989: Ringtrastinvasionen i april 1988. – Fåglar på Västkusten 1/89: 2-7.

Jacobsen, E. M. 1989: Ynglefuglerapport 1988. – Dansk Ornitologisk Forenings Fugleregistreringsgruppe.

Jönsson, P. E. 1989: Tobisgrisslan *Cepphus grylle* i Kattegatt. – Pelagicus 4: 1-10.

Jørgensen, H. E. 1989: Danmarks Rovfugle. – Frederikshus.

Kilpi, M. & P. Saurola 1984: Migration and survival areas of Caspian Terns *Sterna caspia* from the Finnish coast. – Ornis Fennica 61: 24-29.

Laursen, J. T. 1986: Kirkeugle (*Athene noctua*) og Slørugle (*Tyto alba*) i Danmark 1973-85. – Accipiter 1986: 40-42.

Laursen, K., S. Pihl, M. Hansen & J. Frikke 1988: Landsdækkende optælling af vandfugle fra flyvemaskine januar/februar 1988. – Rapport fra Vildtbiologisk Station, Landbrugsministeriets Vildtforvaltning.

Madsen, J. 1986: Danske rastepladser for gæs. Gåsetællinger 1980-83. – Fredningsstyrelsen.

Meltofte, H. & J. Faldborg 1987: Forekomsten af måger og terner på Blåvandshuk 1963-1977. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 81: 137-166.

Møller, A. P. 1978: Toplærkens *Galerida cristata* bestandsstørrelse og -ændringer i Nordjylland, med bemærkninger om bestandsregulerende faktorer. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 72: 189-196.

Nettleship, D. N. & P. G. H. Evans 1985: Distribution and status of the Atlantic Alcidae. S. 53-154 i: Nettleship, D. N. & T. R. Birkhead (red.): The Atlantic Alcidae. – Academic Press, London.

Nøhr, H. 1980: Forekomsten af stormsvaler i Danmark september 1978. – Feltornithologen 22: 131-134.

Olsen, K. M. 1986: Meddelelser fra Sjældenhedsudvalget. – Meddelelser fra Dansk Ornitologisk Forening 1986(4): 4-5. Tillæg til Fugle 6(4).

Olsen, K. M. 1988: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 82: 81-100.

Olsen, K. M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 131-149.

Pedersen, J. S. 1989: En sammenstilling af skråpernes forekomst i Skandinaviske farvande 1978-1987. – Pelagicus 4: 11-17.

Pedersen, M. B. 1989a: Ændringer i rasteforekomsten af Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago* og Enkeltbekkasin *Lymnocryptes minimus* på en indlandslokalitet. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 75-82.

Pedersen, M. B. 1989b: Aspekter af Enkeltbekkasinens *Lymnocryptes minimus* overvintringsstrategi i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 69-73.

Rapportgruppen 1986: Nyt om fugle i Danmark. Meddelelse nr 13 fra Rapportgruppen. – Rapportgruppen/ Dansk Ornitologisk Forening.

Rasmussen, E. V. 1981: Hedelærke *Lullula arborea* som ynglefugl på Sjælland. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 75: 115-120.

Risberg, L. 1979: Härfågelns *Upupa epops* förekomst i Sverige 1958-77. – Vår Fågelvärld 38: 221-230.

Sharrock, J. T. R. 1971: Scarce migrants in Britain and Ireland during 1954-67. – British Birds 64: 93-113.

Skov, H., J. Durinck & F. Danielsen 1988: Havfugle i danske farvande optalt fra skibe i januar og februar 1988. Statusrapport. – Ornis Consult.

Staav, R. 1980: Skräntärnans *Sterna caspia* uppträdande i Sverige under hög- og eftersommar. – Vår Fågelvärld 39: 139-148.

Staav, R. 1985: Projekt Skräntärna. – Vår Fågelvärld 44: 163-166.

Sylvén, M. 1987: Verksamheten inom Projekt Glada 1986. – Vår Fågelvärld 46: 137-142.

Tyrberg, T. 1989: Fågelrapport för 1988. – Vår Fågelvärld 48: 379-423.

Østergaard, E. 1982: Pomeransfuglens *Eudromias morinellus* træk og forekomst i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 76: 15-20.

Modtaget 30. august 1990

René Christensen
Maj Munk
Henrik Skov
Jan Smidt

Rapportgruppen,
Dansk Ornitologisk Forening,
Vesterbrogade 140,
1620 København V